EMSURA HAMZIĆ

IZABRANE
I NOVE PESME

ZLATNA GRANA

Zdravo blagosti lišća, obilje
hara, utvaro zelena, šume,
stalnosti maslačka i bijeli
sporiša; nakano zlatna kant
i spora radosti ploda! O, zd
milosti u svemu što gmi
leluja dahom života ponese
duvakom nevjestinskim p
glave prebačenim! Zdravo ju
sokova lijeske što u ustima z
skog cara, kroz šupalj, zlatan
u otrov se pretvaraš! Pozdrav
te, shrvana tobom, živa ptico očaja što šarena širiš krila. K
lažeš dok kljunom kristalnim čekaš da ugrabiš dušu r
nada me nadnesena. Zbogom sunce!Tvoji se dukati, po
prosuti, meni više odazvati neće!Vjetre, tajnoviti ljubavi

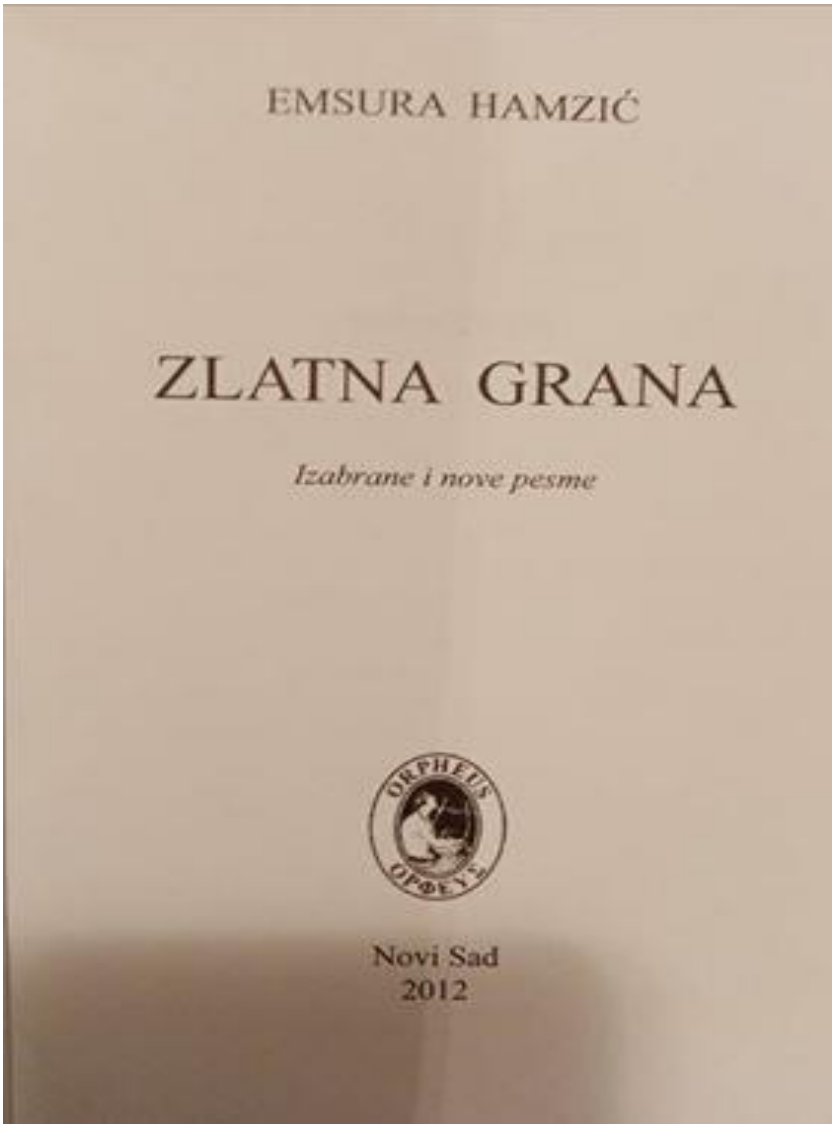
EMSURA HAMZIĆ
ZLATNA GRANA
Izabrane i nove pesme
ORPHEUS
ОРФЕУС
Novi Sad
2012

E M S U R A H A M Z I Ć

Z L A T N A G R A N A

(IZABRANE I NOVE PESME)

ŽENA PEVA POSLE RATA

Poetsko pismo Emsure Hamzić formiralo se u specifičnim geopoetičkim okolnostima – ono je u isti mah vezano kako za Bosnu i njene urbane prostore (pre svega Sarajevo, grad u kojem je pesnikinja živela), tako i za istorijske, etnološke, teološke i druge činioce tipične za širi region Vojvodine, Srbije, pa i Balkana. Stara verovanja, dijalektološki oblici, arhaizmi vezani za Bosnu, te istorija suživota njenih naroda – čine nezaobilazne motive, više ili manje utkane u raskošan poetski vez čiji jedan deo predstavlja čitaocu ove knjige: kao da se karasevdah starih sevdalinki, obasjan panonskom svetlošću, ukazuje u novom ruhu, u isti mah i blizak i dalek, ali i neponovljiv, neostvaren, nasilno izbrisan iz našeg pamćenja, sa svojom poetikom uzdaha i uzvika, neme patnje i iznijansiranog straha, sa svim svojim pitanjima, upućenim višim silama, ali i samima sebi, kada se više sile ne oglase, ili umesto glasa vazduh probiju udarcima biča. Ceo jedan život, istrgnut iz intimnog kruga porodice i prijatelja, nasilno promenjene navike, niz privatnih, ženskih pitanja – od narativne raspričanosti, jednog gotovo antičkog ospoljavanja, pa do glasova mitskih junakinja i junaka koji su nosioci ovovremenih dilema, ali ih, u skladu sa svojim prostorom, drukčije formulišu – pevani su, a moglo bi se reći i uzvikivani, kako bi se, među mnogoglasjem altova, baritona i basova, što bolje čuli i što britkije sekli stvarne i izmaštane dušmane. Suptilnom i ukusno doziranom patinom starinskog čitalac se neprekidno zadržava u stanju pripravnosti, budnosti i pojačane pažnje, kakvu zahtevaju samo sugestivni pesnici i pesnikinje, čije metafore prevazilaze okvire hermetičnog bežanja od stvarnosti i slivaju se u snažnu poruku ličnog bola decentriranog subjekta koji peva u inat novom svetskom poretku, industrijalizaciji, urbanizaciji, tekovinama tranzicije,

kapitalizaciji tržišta i novoj digitalizaciji svega postojećeg, pa i ljudskog uma.

Napuštanjem Sarajeva i Bosne pesnikinja svoja osećanja iskazuje u formi nostalgije apatrida koji, budući da se ne može vratiti mestu svog detinjstva, porodičnom domu, grobovima roditelja i brata, može samo da sa daleke, dvostruke udaljenosti, piše stihove njima posvećene i šalje ih u nepoznatom pravcu. I upravo ta zapitanost nad nedokučivim, amorfnim oblicima i bojama pojava koje se ne mogu opisati pozitivističkim znanjem, jeste, pored već pomenute emocionalne sveprožetosti i snage izraza, poetski amalgam, znak prepoznavanja, lirska legitimacija Emsure Hamzić.

Zašto slobodno možemo reći da joj nije bilo lako da, u muškom poetsko-proznom zabranu, čije rubove kadkad okrzne retki ženski rukopis, utisne svoj pečat? Njena dvostruka drugost, rodna i kulturološka, čine je teško uklopivom u kontekst savremenog srpskog pesništva i, usuđujem se da napišem, ograničavaju receptivni domet njenih stihova na jedan uski krug posvećenika. Kada se tome doda i već opšte mesto o svedenoj i skromnoj ulozi poezije u društvenom životu, njeno sve učestalije uzmicanje pred mega-formama proznog stvaralaštva (u kojem se, opet, Emsura Hamzić obrela romanom *Jabana*), dobija se prava slika težine književničkog poziva u vremenu današnjem i prostoru ovdašnjem. Pesnički identitet Emsure Hamzić ne otkriva se lako i ne otkriva svakom.

Skidajući list po list sa pesnikinjine zlatne grane, osluškujemo krvotok bilja zastupljenog u njenim stihovima, osećamo damare žilica i njihovih ukrštaja u različitim formama. Pri izboru pesama za ovu reprezentativnu zbirku, pesnikinja je samo delimično poštovala hronologiju objavljivanja pesničkih knjiga, pa je tako pesme iz zbirke *Boja straha* (2002) svrstala u istoimeni ciklus koji dolazi pre ciklusa iz istoimene, starije zbirke *Tajna*

vrata (1999). Upravo je takvim rasporedom favorizovan lični ritam, a ukrštaji dobijeni u novom kontekstu impliciraju preobražaj – od mladalačke pobune protiv ratnog udesa, do izvesne kontemplativne punoće i spokoja pesnikinje koja je svoje lično, ratom obeleženo iskustvo vešto transformisala u kolektivne, sociološke i mitološke okvire.

Zbirkom *Ugljevlje* (Sarajevo, 1988), koja i otvara ovu pesničku knjigu, Emsura Hamzić je anticipirala mnoge svoje motivske celine koje će postati važna čvorišta njene poezije. Pre svega, mislim na mitske prostore i jedan posve lični, ženski, dijalog s istorijom, tradicijom, obredima i običajima. Forma poslanice, to famozno drugo lice koje je samo odjek bolne težnje za prisustvom sagovornika, napose, slušaoca, obeležiće prvu, ali i potonje pesničke knjige Emsure Hamzić. Već će *Pjesan želja moćnom skazana gospom* biti ispevana u formi zapovesti, a zatim će se drugo lice javljati u različitim varijantama: apostrofiraće se i sam Gospod (*Ugljevlje*), Lazar Hrebeljanović (*Lazar*), pevaće se i bratu (*Molitva*) i majci (*Pjesma*), neobičnom (sakato drvo i putnik u pesmi *Neminovnost*), ali najčešće nepoznatom sabesedniku (*Ako sumnjaš*, *Tkanje pokrova*, *Biskanje*, *Priča s onu stranu brave*, *Usud*, *Suvišnik*) i sabesednici (*Sunce pod košuljom*), pesniku Momčilu Nastasijeviću (*Pomuti se sve*), sestri Tijani (*Čemerna*), ili se drugo lice apostrofira u naslovu, ali se pesma dalje ostvaruje kao ja-govor (*Prah si*). U intimnom muško-ženskom razgovoru kakav se ostvaruje sa višim silama često se resko i glasno traže odgovori na mnoga pitanja vezana za kolektivni usud i ličnu dramu uslovljenu njime. Ljubav je kao motiv skrajnuta, svedena na porodičnu ili supružansku brigu, a egzistencijalistička strepnja i pitanje kraja uslovljava čitav niz opevanih ritualnih radnji, najčešće vezanih za bilje. Basmični karakter nekih pesama, impliciran i naslovom zbirke, ostaje prisutan i u drugim knjigama. Lirski subjekt koji,

svojom ženskom sklonošću da odgovore i lekove pre potraži u narodnom verovanju, u prirodi i njenim ženskim moćima, suprotstavlja se muškom principu, hijerarhiji hristijanizovane maskuline dominacije, te junačkom, patrijarhalnom poretku u kojem je uloga žene svedena na uski krug porodičnih obaveza. Stoga baš, oseća se duh paganstva (*Sunce pod košuljom*, *Pred obred*), a smelo zazivanje muških figura, vladara nebeskog i zemaljskog prostora, može se čitati i u ključu dekonstrukcije rodnih stereotipa i u pravcu otkrivanja modela njihovog prevazilaženja. I sama magijska priroda nosećeg rekvizita, ugljevlja, ukazuje na medijalnu ulogu žene u uspostavljanju komunikacije sa božanskim silama[1]. Pesnikinja, poput drevnih rusalja i dodola, ne moli skrušeno i tiho, već grlenim glasom sa mnogo uzvičnika. Nada se polaže u bilje: bosiljak („Privijam te/bosiljak s tuđeg prozora,/ na ruke sagorele!//“), koprivu, travu, miloduh, drvo, maslačak. Nije retka ni telesna identifikacija sa biljkama:

„Moja stabla osvojićeš
otvorivši strašne dveri,
i ostaće dodir dugo.
Sve dok grana ne olista.“ (*Biskanje*).

Strepnja od nepoznatog počinioca zla formira se tek kroz nejasne slutnje o neminovnom kraju, o kapiji kraj koje se nerado zastaje. I sam eufemistički karakter terminoloških rešenja sudnjega dana ukazaće na jednu drevnu pojavu straha od izricanja imena sile koje se želi držati daleko od svog doma. On se, kao kolektivni čin, često nastoji odložiti ili ublažiti uz pomoć ženskih rituala, ali se apokaliptično-deterministička poruka pesme ispoljava bez ustezanja (*Potop*, *Neminovnost*, *Pretpotopska*). Taj kolektivni usud oličen je u prvom licu množine, kao mnogoglasju koje se, epski, sliva u

[1] Videti: Lidija Radulović, *Pol/rod i religija: konstrukcija roda u narodnoj religiji Srba*, Beograd, 2009.

jedan glas. Pesma *U krivo vrijeme* demonstrira tu kolektivnu nemoć, ali i skrušeno podnošenje patnje:

„Bezmjerno se dajemo,
kušajući promijeniti
raspored figura
– Vode i Kopna.

Rastu nam ruke,
no bivaju slabije!“

Slabost rezultira prihvatanjem neimenovane više sile („a nad nama neko“), a usud uverljivo reflektuje pesma *Bilje, uzaman*, koja peva o dobu „hladnoga drhtanja“, kada „niko već, nikom, ne kuca na vrata,/ i ne nosi cvijeće.“

Opravdanost zebnje i straha ispoljiće se u pesmi *Neminovnost*, lirskom pandanu priče *Kismet* iz zbirke *Večeri na Nilu* Emsure Hamzić. Nizanjem slika koje dočaravaju nemogućnost da se izbegne ono što je zapisano i naročito odabirom drugog lica, stvara se kamerna atmosfera u kojoj su dva bića svedena na jedno, a dijalog nalikuje na govor sa samim sobom:

„Uznesi se, sakato drvo,
do ničije bjeline.
Ne ostavi u sebi ni sjen.“

Ta „ničija bjelina“ kao znak krajnjeg odustajanja od socijalizacije, od udomljenja, metafora izopštenja, bolnog štrčanja u poretku jednakih, kojem, jasno je, ličnost pesnika ne pripada, svodi biće na jetko pomirenje, na rezigniranu patnju zatvorenu u sebi samoj. Odmah nakon nje dolazi sledeća slika:

„Putniče, koračaj poguren

kroz mravinjak.

Ne kvari vječito!

Odnijeće te na štitu,
makar i ne dotakneš mač!“

Ova slika je potvrda nepromenljivog poretka stvari, apsurdnosti borbe, predodređenosti žrtve. Antinomija putnik–mravinjak pojačava izopštenost, a sugerisana *pogurenost* samo je ironično priznanje poraza i nemoći da se društvo, onaj famozni *tim* i *timski rad* o kojem neprestano slušamo od demonstratora marketinških poruka, slavnih i uspešnih u smutljivim vremenima, privoli na uključenje umetnika u svoj poredak. Njegov nemirni duh (on je putnik, sakato drvo) vazda je izvan mravinjaka, te bezlične mase koja ga čeka istrgnutih mačeva, no spremna da mu, nakon egzekucije, licemerno oda posmrtnu počast. Slična je i poruka pesme *Priča s onu stanu brave*, koja počinje stihovima:

„Iz prevelike skladnosti svijeta
Ludak dozrijeva.“

Posle ove deutopizacije prelazi se na drugo lice, kome se nizom slika predočavaju kvazimogućnosti izbavljenja, tj. samoizopštenja iz „skladnog sveta“:

„Zaboravi razliku noći i dana,
i dobićeš nov, prazan horizont.

U njega možeš staviti vrača
da ti namjesti kavez za dane,
da ti bravu na jablan stavi –
– mogao bi reći tajnu visinā.“

Izopštenje se manifestuje potragom za novim, praznim horizontom, za tajnama visina. Ponovo je drvo, ovoga puta jablan, birano za mesto utočišta. Neizvesnost u pogledu odabira iskustvenog savetodavca razrešavaju stihovi u kojima se priznaje:

„Znam – ako me nađu,

moj maslačak oduvaće.

Zato, kroz travu crvenu,
koračam,
u bijeloj košulji, bosa.“

Žena, ludakinja, krije se od skladnog sveta, bežeći u više sfere (jablan) ili u nepoznate prostore (crvena trava). Subjekt je u pesmi trostruko ugrožen, ne samo odabirom staništa, već i svojom rodnom predodređenošću i svojom ulogom nepomirljivog, neuklopivog, progonjenog. Strah od sveta koji sputava nametnutim konvencijama demonstriraće i pesma *Snohvatica*, gde se lirski subjekt obraća majci:

„Mračnu mi postelju spremi, mati,
da me ne dotakne svijet.

Golubovi danas odveć nisko lete.
Čuvati treba utrobu svakodnevnu!“

Ciklus pesama *U gradu* označava nešto konkretniju strepnju i alijenaciju, ovoga puta kroz sudar s urbanizovanim mravinjakom, s dinamikom i lažnim sjajem, kojima se suprotstavlja vlastita kula s puškarnicom, kao skučeni, no sigurni prostor. Grad u kojem *jedni druge očima pipamo*, kao mesto neugodnosti i bola, postaće noseći motiv narednih zbirki. Već će *Boja straha* (Beograd, 2002) taj grad prepoznati kao predratno i ratno Sarajevo. U nizu pesama ove knjige biće zabeleženo da su napisane u Sarajevu, no datirane različitim godinama – od 1983. do 1992. Već prva pesma *Pogledaj sinak*, koja otvara ciklus *Boja straha* u ovoj knjizi, sasvim će konkretizovati taj strah:

„Ne nosi crno ruho, sinak, / ti to ne možeš znati!
Ono će sámo po te doći / kad crnu vunu sprede mati!“

Obraćanje *sinku*, kao neiskusnom sagovorniku, pojačava crne slutnje i sudar mladog života s izvesnostima smrti. Gotovo kao u *Ilijadi*, kada se Ahil obraća uplašenom protivniku hrabreći ga pre pogubljenja, ovde se bira autoritativni ton, kojim se sinak ironično savetuje da ne hrli smrti u susret, iako se novi značenjski sloj njene izvesnosti pomalja iza prvobitnog značenja. Iskustvo često potiče iz ličnog doživljaja, iz sopstvene patnje, koja isijava iz stihova pesme *Prepast*:

„I sve češće oči sklapam
čekajući dane hude –
– kad šareno navek mine,
da mi crno blisko bude!“

Pesma *Boja straha* uvešće još jednu intimnu i blisku figuru kao potencijalnog neprijatelja – brata. U prvoj strofi pesnikinja izvanredno dočarava atmosferu straha i bezuspešnog pokušaja da locira progonitelja:

„Teški se zastori spuste,
iza njih neko diše.
Zavirim, pretražim prostor cijeli,
al samo glas, i ništa više!“

Neodređeni strah, uslovljen predsmrtnom izvesnošću, konkretizuje se nagoveštajem neprijatelja koji bi se mogao ukazati u poznatom i dragom obličju:

„Hrastov navučem ormar
na neprobojna vrata.
I kuca, kuca neko...
Kad ode – prepoznam brata!“

Zato je poslednji stih pesme, *saspem se u prah*, upravo dobrovoljna predaja žrtve dželatu, svesno odabrana smrt kao bolje rešenje od balansiranja između dragih ljudi, međusobno suprotstavljenih. Ako je onaj ko vreba, brat, lik kojeg je narodna poezija ustoličila na pijedestal najveće ženske ljubavi, onda je i birani vezani i rimovani stih svojevrsni dijalog sa takvom pesničkom tradicijom, gotovo kao njeno groteskno izneveravanje: s jedne

strane, najvoljenije biće, s druge – progonitelj iza hrastovih vrata. Rešetke i neprobojni ormani na vratima govore pre o strahu od prepoznavanja, nego od mogućnog ishoda. Stoga ova, noseća pesma zbirke, unosi nove, teške naslage mračnih nijansi u vešto kolorizovani zabran straha. Njega će popuniti i *Suvišno pokajanje*, s motivom nedorečenosti i pitanja nad neidentifikovanom figurom molioca:

„Iz korijena lišće strepi,
osluškujuć tajne zvuke –
da li ništi, ili krijepi,
onaj koji sklapa ruke?!“

Pri tom, suvišno pokajanje ukazuje se opet u dvosmislenoj igri živaca: da li je lažno, pa je zato suvišno, ili je došlo kasno, u maniru hamletovskog *da pre no padnemo predupredi pad i oprosti onda kad padnemo već.*

Zanimljivo bi bilo pesmama iz ovog ciklusa (zbirke) pridružiti pesmu *Da sam ostala u Sarajevu* iz poslednjeg ciklusa, *Vatrica*. Ova pesma je nastala dvadeset godina kasnije, kada se pesnikinja sa vremenske i prostorne distance osvrnula unazad, nastojeći da u isti mah projektuje mogućnosti svog života u gradu ljubavi i bola, rata i nespokoja. Ona se pita:

„Da sam ostala u Sarajevu,
Kakve bi bile moje promocije knjiga,
I da li bi ih uopšte bilo.
Ko bi govorio o beskrajnim praznim ormarima
i dosadi srednjega doba.“

Premeštajući ljude, situacije i događaje iz jednog prostora u drugi, pesnikinja ih nehotice poredi, razvrstava, analizira. Niz pitanja (o promocijama, ličnostima na njima itd.), sa pokojim ironičnim potpitanjem („i da li bi ih uopšte bilo?“) nižu se sa predznakom da će ostati bez odgovora, sve do prelomnog trenutka koji je vraća u realnost i opravdava njen izbor odlaska:

„Ali, nisam! Vodila me trogodišnja rukica,

bezuslovno tražeći da živi,
i ja sam taj nalog života,
od svih ostalih jači, ispunila!“

Nad ovim stihovima može se samo nemo klimnuti glavom. Redak u umetničkoj poeziji, pa i u pesmama Emsure Hamzić, motiv materinstva, iznenadno uključen u priču, budi iz košmara, trezni i opominje.

Sviknutost na patnju i strah rađa rezigniranost i jednu gotovo stoičku pomirenost sa patnjom. „Ja sam gazio u krvi do kolena/ i nemam više snova“, veli pesnik Dušan Vasiljev. Rat je najsnažnije ljudsko iskustvo, a pesnikinja je, u nestabilnom i strahom obojenom vremenu, našla savršen balast između muške zapitanosti o njegovom smislu i isidorijanskog okretanja sopstvenim glavoboljama i taj intimni, zabran uskog kruga svojih najbližih, nastavila da forsira i u potonjim pesmama. Kada peva o sopstvenim emocijama vezanim za iskustvo rata, te promeni prebivališta, toj dvodomnosti, koja i jeste drugo lice bezdomnosti, ona je najubedljivija. Tiha poratna rezignacija ostalih pesama iz ove zbirke u dosluhu je sa stabilnim metričkim formama, sa pokuašajem da se u sopstvenoj mikrokozmi otkrije pokretačka snaga. Ljubavno iskustvo i dugo pamćenje „stidljivih ruku“ (*Sećanje ratnika*) može biti utočište – opet je žena izvor snage, moći i utehe. No, rezigniranost najbolje demonstrira pesma *Pozlata*, koja, iako pobraja sve boli sopstvene i bližnjih, završava u gotovo priželjkivanju ogoljavanja istine:

„Tako brzo pozlata mi / sa svijeta spade,
pa ipak puštam – / – nek majstori rade!!!“

Ako je pesnikinja od romantičara crpela obrise figure usamljenog i ukletog bića, te demonskih, zlosutnih znakova u prirodi, od modernista će, pored poratne rezigniranosti i ludila kao skloništa, rabiti melanholiju starih, disovskih očiju u pesmi *Al kasno biće*. Gotovo kao da sve odiše atmosferom

beznađa i otupelog, nemog bola. Još jedino pesma *Izagnali su me* peva u povišenom tonu, tonu uzaludne pobune nad udesom i akterima egzodusa, pa bili oni ljudska ili božanska bića.

Dok su prethodne pesničke knjige pulsirale između prvog i drugog lica, za *Tajna vrata* (Novi Sad, 1999) karakteristična je česta promena lirskog subjekta, koji varira od istorijskih ličnosti (*Aleksandar*), mitoloških bića (*Kasandra*, *Justina*), književnih i filmskih junaka (*Andrej Rubljov*, *Ivan*, *Let iznad kukavičijeg gnezda*, *Varljivo sunce*, *Granit*), pa sve do svetskih i srpskih pisaca sa kojima se uspostavlja dijalog (*Tomas*, *Smrt u Veneciji*, *Lûk*, *Izmaglica*). S druge strane, *Usud* i *Basma* inspiraciju nalaze u usmenoj poeziji i etnološkoj građi, potvrđujući otklon *Tajnih vrata* od projekcije sopstvenih osećanja u pesničku građu i igru tuđim identitetima, nalik na temu romana *Jabana* i nekolikih pripovedaka Emsure Hamzić. Ne bi, pri tom, valjalo pomisliti da je na delu i otklon od ličnog – pre je to konverzija, presvalačenje u tuđe ruho i pokušaj dramatizacije osećanja drugih, kao u pesmi *Aleksandar*:

„A kada poslednju krpu s mene skine,
U polutami golo telo sine,
Kao alabaster, kao mesec pun!“

Dok Pesme *Kasandra* i *Justina* odlikuje sloboda u variranju mitoloških tema, i njihovo osavremenjavanje, pesma *Lûk* gotovo parodijski izneverava početni citat poeme *Stražilovo* Miloša Crnjanskog.

„Još lutam, vitak, / Bez srebrnog luka,
I plašim se da će / Zadrhtati ruka
Namičući omču / Za dželata!“

Ovaj iznenadni preokret od melanholičnog, zadatog štimunga, ka pobuni protiv društveno zadatih stereotipa (dželat je izvršilac kazne, a ne žrtva) ukazaće na neprekidnu potrebu pesnikinje da se naučeni i istorijski potvrđeni identiteti još jednom preispitaju, da se dekonstruišu ubacivanjem iznenadnih

dilema i nedoumica u pogledu sopstvene misije. Zato je imaginarni dijalog sa pesnicima i rediteljima još jedan povod da se stare teme pretresu, da se esencija, kao razlika koja ostaje kada se od umetničkog dela oduzmu sve njegove druge funkcije, uglača i izoštri, te da se umetničko delanje potvrdi kao jasno humanistički opredeljeno zanimanje. U tom ključu treba čitati i pesmu *Let iznad kukavičijeg gnezda*, datu iz perspektive zatočenika bolnice, sumanutosti koja pokriva čitav svet i koja je jedan od ponuđenih vidova iskupljenja:

„U bašti revnosti ludilo dozreva,
U vrtu prinude bezumlje proklija,
Dok u kavezu mrtva ptica peva,
Sklapa se jalova, strašna harmonija!“

U kontekstu svega do sada rečenog, ciklus *Semiramidin vrt* (Novi Sad, 2008) treba čitati kao sintezu sopstvenog usuda i tuđih identiteta. Kao što se Sarajevo, stari dom i porodica pojavljuju kao semantička središta u pesmama *Sarajevo, Sarajevo*, *Riječi* i dr., tako i tuđe sudbine, ustaljene u istorijsko-mitološkom poretku, bivaju preispitane iznova u pesmama *Obraćanje* I-III, *Semiramidin vrt*, *Karmina*, *Veje snijeg*. Sve je u znaku pitanja, zazivanja više sile, pa bila ona hrišćanska ili paganska, kako bi se došlo do odgovora ili narušio ustaljeni poredak. Naročito su pitanjima i molbama obremenjeni ženski subjekti: u pesmi *Obraćanje* nepoznatom podaniku ili glasniku nalaže se posredovanje u komunikaciji sa nebeskim telima otelotvorenim u vladarima:

„I skaži Sirijusu, zvijezdi, da uzalud čeka na me!
No, neka ona jezdi, dok vidam Vjetar poderani,
dok tješim Vrijeme pomodrelo, zaodjenuto u
kaftan tuđi,
Dok ušivam Svodu Nebeskomu u tuči druge
zvijezde potrgane,
I glasovima nejasnim boju dok dodajem.”

Čitava pesma je u znaku preispitivanja smisla jednog božanskog ustrojstva kroz niz personifikacija kojima se postiže ubedljiva antropomorfizacija planetarijuma, sinhronizacija mirko-i makro-kosmosa, koja se želi napustiti u korist novog principa. Dok savesno „vida vjetar“ i „tješi vrijeme“, junakinja pesme se neprekidno žali i strepi za vlastitu sudbinu, nadajući se povratku u zavičaj i boravku u krugu porodice:

„O, Sajruse, o domajo mila, ovdje li me ostavi,
dade u sirotište, da usvoje me stranci, neznanci
srcu, krvi i žilama mojim!”

U znaku neprekidne čežnje za neuhvatljivim je i pesma *Semiramidin vrt*, u kojoj se istoimena mitska junakinja ispoveda, večno zapitana nad udesom života i smrti. U pesmi *Sami smo, Bože* lamentira se nad ljudskim udesom, a česte su pesme koje opevaju univerzalne strepnje, kolektivne egzoduse i patnju, te otuda i sporadično posezanje za drugim licem:

„Sami smo, Jedinstveni, ko drvo na vrh brijega,
i šiba nas oluja Tvoja,
i vrijeme Tvoje teče, vršeći se nad nama!“

Posvećenost bilju i vera u njegovu natprirodnu moć otelotvoriće se i u poslednjem ciklusu, *Vatrici*. Traganje za nešto stabilnijim formama, kao i cela jedna botanička opservatorija, krunisana *đul-baštom*, tj. pesmama o ruži, zaokružiće pesnikinjinu fascinaciju etnološkom građom, onom narodnom religijom i njeno nastojanje da se ostvari kao medijatorka dva sveta. Otuda zazivanje majke (*Mati*) i umrlog brata (*Neven i kadulja*), otuda voda kao novi element snažnih moći očišćenja. Otuda, konačno, i kratki stih bajalica, sa apostrofiranim ženskim nosiocima moći (pored vode, tu je i travka), posebno vatrom, koja sagoreva i iznutra:

„Cijelo ljeto u sebi palim vatru,
al ono neće, pa neće!
Krešem šibicama, kresivom i trudom,
upaljačima, suncem i lupom,
drvetom o drvo tarem, al neće, pa neće!“

Ubrzo, iterativnu prirodu neuspelih pokušaja smenjuje performativni karakter basmi: rečeno treba da uslovi ispunjenje želja, da sinhronizacijom sa ženskim telom, „umije biće moje, i obasja utrobu/ mrakom osvojenu“. Međutim, željeni ishod se prolongira odgovorom plamička:

„O, samo vatricom, platiti možeš, drugom,/moj plamičak,

samo bićem svojim koje gori,
dozvati toplotu i moj sjaj! –
uzvraća odnekud iz dubina, ili visina,
il beskraja vasione, plamičak,
glasnik vatre, majke života svekolikog!“

Implicitno erotizovani karakter bića koje gori u dosluhu je sa vedricama vode iz pesme *U dan vreo*, koja, opet, pominje vatru kao metaforu ljubavne strasti i snažnog zanosa

“Padali su i padali u jezero bića moga
vatreni mačevi!
I pocrni noć ko oči tvoje, i ko dan bez ptica,
i meka postade tuga,bez bridova,
kao prijatna i udobna laž,
koju meni pričaju vračevi.”

Zanos dobija kosmogonijske razmere, a razmekšana, gotovo razvodnjena tuga nalik je optimističkim proročanstvima u koja se ne može lako poverovati. Taj amalgam izneverenog očekivanja, no i nove snage koja se oformljuje kroz bol i svesni odabir patnje, zarad posmrtne slave i duge uspomene u koju se investira, očituje se i u pesmi *Oh, ružo*:

„Zašto umireš, ružo,
na trn se vlastiti parajući?
Zašto uspomenu,
o, zašto trag o sebi,

voliš više nego sebe samu!?”

Ova pesma poigravanje je ustaljenim simbolom, koji se, kao ime prezasićeno smislom, zaziva upravo stoga da bi istaklo vrednost i veličinu traga. Žrtvovanje, kao još jedan od obrednih manifestacija, nije mimoišlo ni cvet. Ruža je, opet, kao ženska figura, čiji trag nadmašuje i samu njenu pojavu, ali i kao uzvišeni, privilegovani cvet, kao vladarka, prilježna u žrtvi. Moćna gospa, kako je nazvana prva junakinja ove knjige, pomalo kapriciozna, koja zatvara krug simbola i smislova, biće okamenjena u pesmi *Kedar*:

„Pa nek po spaljenom svijetu
Ljubav traže u plamenu,
Ne bi li sunce ponovo grijalo,
Ne bi li preživjela ruža u kamenu“

Zato je poslednja molitva, upravo *pjesan-želja*, vezana za nadu u njenu moć preživljavanja. I zato je ona, ruža lično, dostojna da svede pesničke račune, ženske račune, da se ovekoveči u višoj sferi, kojoj lirski subjekt iz pesme u pesmu neprestano teži, birajući brižljivo osmatračnicu, pa bila ona kula-puškarnica, uznosito drvo ili prostor u koji se ne zalazi bez zazora, svet bezumlja i opsena, magije i ludila. Sva ova mesta ujedno su i ženski kontinenti, sfere rezervisane za povratne razgovore sa višim silama, međuprosotri u kojima obitavaju žene, koje, kada bajaju i vračaju, to čine zarad svojih bližnjih, zarad zajednice čiji su neotuđivi, no, nažalost, često potcenjivani i nedovoljno priznati deo.

Dragana Beleslijin

UGLJEVLJE

PJESAN ŽELJA MOĆNOM
SKAZANA GOSPOM

I skaži robu mojemu
da óđe srjeće nî!!!
I nipošto neka ne ostavja otok pûsti
i ne dohodi brodicama zlaćanijem
döli u utvrde, đe čeka gospa
kose kroz prozor prosute,
već neka za me mjesto ostavi
ne otoku najpustije,
i da doć' tu ću, samo,
da halju sebi tkam
i snivanju na volju pustim:
kako u zidinama l'jeplji život se živi,
da iz zlatnijeh pehara
u moje zdravje vino piju,
i kako, kad se iz ove pustosti vratim,
sve sjajno bit će, i živit ću život
srjeće i ljubezni pun.

A pústi nek ostanu sni zävijek,
tu, na otoku, đe želim
Bogu u susret poć'
u neko vrïjeme, ïzvjesno!

BILJE , UZAMAN
(Đorđu posvećeno)

U doba ovo hladnoga drhtanja,
niko već, nikom, ne kuca na vrata,
i ne nosi cvijeće.
U svojim sobama sakupljaju
srebro i zlato minulih dana,
i u pretince ga slažu, tajne,
ko cincar cekine.
Prijatelji, bezglasna plača puni,
za osmijeh ne mare više.
Tek, pažljivo bilježe krivulje emocija,
da rješavaju zagonetke teške,
koliko može čovjek...

Bela rada već je na cestu izašla.
Bezglavo se raspituje o vjetru.
Nema li u sobama bar toliko trâga,
da osvijetle spomenke u vazama
što već blijede, i davnih pozdrava
da za trenut jedan kroz prozor pogledamo,
i podgrijemo već hladan čaj,
u kojem zamirisaće poslednji put,
leševi bilja.

Zar nije dosta miris tek, da znamo,
i bolno znamo – tu negdje sve je,
samo glavu dići treba,
i zräku na staklu uhvatiti!!!

AKO SUMNJAŠ

Rastvori svoje latice
ako sumnjaš da još živiš.
Ne utoči ništa
u tu čašu vijekovima praznu!

Ne miči zalud paučinu s vrata.
Iako je vječna,
kroz nju možeš proći.

Znaš! Podigneš li ruku,
pašće kapije moćne.
Ostaće usta u čuđenju;
prostrijeljena ptica.

Osjećaš li, sjedeći tako
kraj otvorena prozora
i prazne kristalne čaše
- nedostaje ti nešto?

Ima još do ***one*** kapije
na kojoj se ne zastaje!!!

POMUTI SE SVE
(M.Nastasijeviću)

I

Pomuti se sve.
Na trulež vonja objed jutarnji
i tek iznikao cvijet.
Sedam lirskih krugova
polako stežu omču,
i, minu li svijet?!
Potonja vrisnu li žena,
osta li ruka krvava? Bijela?
Prominu gospa, što otrov sipa
ko lijek.

Uspi, o, uspi, u objed jutarni
žuč svoju, trzaj zadnji.
I otruj svijet!

II

Grč ne trajaše dugo
- tek da se osjeti bol.
Prominu li, o pomuti li,
ovo jedino čisto osjećanje?

Bljutav u ustima zalogaj prelažem
i uživam u onom što će doći.

Tek sutra trulina zapahnuće
predvorje. I popeti se dalje.
Vidim, i uživam u onom
što drugi vidjeti neće.

III

Pomuti li se ovo još jednom,
još posljednji put.

Neka je bljutavo, neka je zadah,
neće saznati nikad, jer znam:
miris moj samo jedna usta prepoznaće,
u tiho predvečerje, sisajući
komadić svježe pomorandže!.

IV

Kasno je, velim,
i odložiti treba ***sve***
što nužno nije.

Primaći se zidu bliže
i čuti – napokon,
utjelovljen, evo,
san-užas, stiže!

Ruke dobrovoljno
pod šibu mećem,
i uživam,
jedini osjećaj, čist!!!

U KRIVO VRIJEME

U sljepilu iznad nas,
neko hoće sklopiti krila
i nestati zanavijek.

Bezmjerno se dajemo,
kušajući promijeniti
raspored figura
- Vode i Kopna.

Rastu nam ruke,
no bivaju slabije!

Trbalo je znati:
što duže se traje
-odlazi se prljavije!!!

A nad nama neko,
još pokušava
sklopiti krila.

PRETPOTOPSKA

Spustiće se mrak, tama od davnina,
za čije dveri niko ključa nema,
i sići će pastir i vuk sa planina,
što odavna u pričama, na slikama drema.

Proći će predelima sablasti i jeze,
kroz prozore slepe, čvrsto zatvorene,
skinuti sa vrata i sa usta réze,
zadnjim sokom trave što zasvagda vene.

Proliće se posude usirene krvi,
pomno sakupljene u dan blagostanja,
i neće biti poslednji, ni prvi,
patnik, što strada sa nimalo znanja.

Sve će biti tiho. Svi božiji rabi
umiraće nemo, bez glasa, baz daha.
Za nejakoga držaće se slabi.
Bez opela pomor biće. I bez straha.

ČEMERNA

Leči me, leči, sestro Tijano,
ispod prozora bel pelin beri,
pa neka duša zavija pijano,
dâ àko ko struna zatreperi.

Leči me, sele, belinom dānā,
pogaču mesi od ljuta bola,
ako me srve zloslut pogana,
ti pola baci, a meni daj pola.

Neka se žuti psi najedu
što pod rebrima svunoć laju,
neće li božjem laknuti čedu,
neće li vrežu pregristi vaju!

Čemeriku o prozor obesi,
tako da zamiriše polje,
tuđom mi nevoljom misli zanesi!
Hoće li, sele, biće li bolje?!

SVAKODNEVNA

Usijana čela, o, žuđah prečesto,
opšte vaše, nevažno vam mesto,
i topih dušu, zlato zarad päre –
žuđah za belim, rasipajuć šare.
Vaše se oči zamagle od čuda.
Vino za vodu, menja samo lüda!

Za ogledala zadnji dadoh znamen,
udivljena svetlošću što plamti,
i povazdan stežem neugledan kamen,
na prstima osećam stoleća što pamti.

Gumicom duše zlatna slova brišem,
pa sate potom provodim u belo,
razmazujem prah, korice mirišem,
oblog za svoje užareno čelo.

Drvo bez šume, a oči bez lica,
žuđa huda pamet, dodiruju ruke,
- a za me, samo, nebo puno ptica;
arabeska, vašar, i trg prepun huke!

TKANJE POKROVA

Dok počivaš, blijedi lik te prati.
Razodjenut, smije ti se dan.
Znam, uvešću te, ili te utkati,
u smijeh ovaj, javom poderan.

Javila se opet onā boljka.
Da li krét je, ili miris vrati.
Na dnu mora zgrčila se školjka,
a ja – javu moram dalje tkati.

Tek, krvava svršila je fešta.
I jutrom je razvila se trava.
Nikad ruci olovka nevješta,
nikad zidu ne bje bliža glava.

LAZAR

U noći hladne poput carskih soba,
ne unosi zlato svog imena
i kratak dah goniča.

Mrak svoj ispljuj daleko odavde,
i ne šalji roba,
da posrmi jutro, zaludno
ko zadnji udar biča.

Zalud se smješkaš, Lazare,
i pokazuješ zlato ispod skuta.
- Znam, ti ćeš mi sudija biti,
i moja ruka, na se podignuta!

POTOP

Iza ovog, izvan svega,
nešto stoji, neumitno.

Otkačena ruka, možda,
o drvetu što se njiše.

Nevino je okuženo
nenamjernom kazom neba.

Zaneseno, sjenka pjana,
pašće meni u naručje.

Bez nogu će proći vojska,
ovijena nesanicom.

Sa zemlje će šapat samo,
do susjednog stići sunca.

Izliće se tuđe more,
a domaći potop, biće!

NEMINOVNOST

U žrtvenom bunaru ćuti.
Kuša ostati razuman
pod sječivom,
odgurnuti ruku
i ne uzeti ponuđeno.

Svijet beskonačno bludi
tržeći zlokoban kamen.
Nemoj ga dodirnuti,
ništa, učiniti svojim!

Uznesi se, sakato drvo,
do ničije bjeline.
Ne ostavi u sebi ni sjen.

Putniče, koračaj poguren
kroz mravinjak.
Ne kvari vječito!

Odnijeće te na štitu,
makar i ne dotakneš mač!

NEMOĆ

Kad polazištu dođem,
stopalima utiskujem
novu laž.

Pod svoje okrilje
primam crne sjene,
što mjesto ruku
kazaljke imaju.

Tad, zaključam vrata,
sluteći neizbježno:
Običnō.

Hram postajem
gdje vjernici ćute,
i nijemim molitvama
zidove mu ruše!

BISKANJE

Mojom šutnjom prosućeš se,
kad ogrtač padne lako.
Ostaće ti nijemo tijelo
na dodire divlje zvijeri.
Moja stabla osvojićeš
otvorivši strašne dveri,
i ostaće dodir dugo.
Sve dok grana ne olista.

U začudnom začaranju,
nakvašena sunca glava,
na krilo će pasti moje,
nezbivanje da prespava.

Zaobiđi ovu šumu,
u njoj bištem strašnog zmaja.
Ako uđeš u početak,
znaj da nećeš naći kraja!

PRIČA S ONU STRANU BRAVE

Iz prevelike skladnosti svijeta
ludak dozrijeva.

Zaboravi razliku noći i dana,
i dobićeš nov, prazan horizont.

U njega možeš staviti vrača
da ti namjesti kavez za dane,
da ti bravu na jablan stavi –
- mogao bi reći tajnu visinā.

Znam – ako me nađu,
moj maslačak oduvaće.

Zato, kroz travu crvenu,
koračam,
u bijeloj košulji, bosa.

SNOHVATICA

Tek, probudi me srce,
udar nepravilan. Strepim
da jutrom opet ću ustati.

Zaspati ne moram, a hoću:
veća obmana je, teža privika.

Razroku bubu na jastuku zateknem
gdje silazi s uma.
Prignječim je, sklopljenih očiju,
prste krvave zagledam potom
i zapisujem nijanse.

Probude me, zbunjeni,
i vode ruke da sperem.
Ni optužiti prävo ne znaju.

Poslije,
satima gledam ruke.
Čiste. Nekorisne.

USUD

Bude se spodobe ljudske,
i onozemaljski širi se vonj.
Hiljade grla ovosvjetog hora
vriskom se javi u opijelu.

- Ustaju spodobe ljudske -

Žmirkaju mrtvaci na danjem svjetlu,
i nejasnoćom uljepšavaju svijet,
a svetice, tuđe im,
vežu čvorove na žici.

Tek koža po koja na štapu visi:
- mi prepoznajemo sebe!

Udvojene, nebo nas neće,
umnoženi, zemlji smo tuđi.
Ježi se ona nama,
i stršimo strašno!

Koncem, svetački ispadne ti kist,
i ni ti ne uspiješ ostati čist!!!

SUVIŠNIK

Odveć nas je tamo,
gdje nas ne treba niko.
Slažu nas, prave od zemlje
do neba put,
i kad maknemo prstom,
biva ponor – crn.

Na vrata se uplela paučina,
i kopriva pokriva prag:
ako bi unutra,
stope će ti okrenuti suncu.

Ako te put nosi s onu stranu,
upamti kukurikanje pijetla,
možda te izgube
u prozivniku neba.

Propusti kraj pupka
da ti prođe rez,
i prećuti –
sve što si morao čuti!!!

UGLJEVLJE

Suviše ugljevlja u krilu osvane.
Gospode, potuli ognjišta ina,
nek bljutav miris i tuđ zapahne dom.

Dlanovi hoće li dugo goreti,
da ne prekine se čarolija,
zabava za te, Strašni?!

U čije lice utisnućeš vučije oči?
Prepoznati hoću li, tijela ti dim?

Privijam te,
bosiljak s tuđeg prozora,
na ruke sagorele!

PRED OBRED

Put ovaj uokviren je gorućim dušama
što dižu se nad podnevnom vrelinom.

Nestrpljivo, obredna odjeća
već kišom vonja.
Okupljeni smo oko stola.
Grmljavinu čekamo, da obred počne.

Okrećem glavu – za leđima tuđi mač,
i tuđa ruka postelju mi sprema.

Do žudnje ove, druge nema,
i ničice padam čekajući glas.

Razbijena posuda slična mi.
Sastaviti je neće,
jer miris njen tek u duši krijem,
i, razaberu li ga,
smrt svoju priznaće.

NOĆNA BAJKA

U ove noći jedna su vrata.
Uzalud nam ruke.
Ne prekida svoju prijetnju,
uspavanku kamenih grobova.

Iz noći niko izaći neće.

Ključevi zaboravili bajke
što ih pričaju bravi
prije otvaranja.

Između ovih prstiju ko prođe,
biće samo dúga,
zmaj na koncu svilenu,
ko kroz rešetke prođe!

PJESMA

Ravnomjerni udari
huljenja i oduševljenja.
Pod kožom grgolji krv.
Da živim – slutim.

Mračnu mi postelju spremi, mati,
da me ne dotakne svijet.

Golubovi danas odveć nisko lete.
Čuvati treba utrobu svakodnevnu!

Stotinama godina već
nepokretna,
u strahu da ne pobacim
kakvoga boga!!!

MOLITVA

Brate moj, dopusti
da se priklonim tvojoj sjenci,
da rukom taknem mokar pijesak
i u njemu tajnu.

Dopusti da me ponese
nešto znano, neviđeno,
što nam je uvijek na tragu.

Jedan će nas rez odvojiti
od nebitnog. I neće boljeti.

Začudo, ništa se promijeniti neće.
Odnekud će zavijanje psa,
unijeti poredak u sve.

SUNCE POD KOŠULJOM
(Tanji L.)

Rašta li vezla si halju
i ispucala ribala koljena,
vidala ožiljke, bore peglala.

Mrak sve jede.
Zubi njegovi ne raspoznaju
bjelinu puti od trulog daha.
Miloduh i koprivu jednako svari.

Slobodno, o nježna, zaboravi
zrcala, mala sunca, što dugo ti
nad posteljom bdješe. Usni potom.
Jezerca sanjaj pod tobom kako se njišu.

TRAVA, UZAMAN

Između nas ni travka
nije zadrhtala.

Koja nam je vrba
zlatan pâs darovala,
sluteći negdje,
daleko iznad čela,
da nosimo vijesti
o davno pokopanim.

U želji da se pomjeri
travka između nas,
da sagradimo
grobnicu za neumrle,
popucale niti među nama.

I, sad se samo trava,
iz nas nikla, došaptava!

PRAH SI

Po stvarima čudovišna prašina pada.
Pajanje ne pomaže, ni puhanje, ni lizanje.
Do čeg taknem se,
prsti neprijatnu sitnež osjete.
Duše to, prosute, umrvljene, ruke mi grle,
duše to, srodne li, duši hrle?

Primam, a što bih, prah taj, i umivam se njime.
Provide oči, i nesnosan bol.

Voda, ni vino, ne pomaže ništa.

Kotrljaju se zrnca tijelom, varvarski
štipaju ga, muče, sveteć' svoja, prosuta.

To, zasigurno, vjetar je zao, urne otvorio
i duše svijetom razvijava!

U GRADU

I

Ni ovom gradu, ni ovom danu ne pripadam.
Ulica svaka ovdje je tät.
I vazduh ovaj, vazda grmljavine je pun.

Kad zlatnu jabuku u gradu ovom nađem,
prvi mi stražar njegov otima je i veli:
- Ne pripada ti, zato
što duša tvoja drugdje pripada!
A drugdje – kao nigdje,i nikad!

Osvrćem se, često, tmastim vozeć se cestama;
Kroz prozor zôrno gledam:
predjeli minu, kao dani, kao godine.
Ne prepoznajem ni grad, ni dan!

U GRADU

V

Prazne se postelje ljudske,
i topla ustaju tijela.
Po ustajalu vonjaju snu!

Koja li će ostati hladna?
U koju se, noćas,
neće sručiti svijet?

U GRADU

VI

Podnosimo se,
jedni druge
očima pipajući.

Bilježimo svaki
krêt,
moguću izdaju.

U gradu,
zidamo kulu
s puškarnicom!

BOJA STRAHA

POGLEDAJ SINAK

Pogledaj, sinak, oko sebe,
i u se pogledaj,
i šta još vidiš, osim mlinak,
iz kojeg sipi *kraj*!

Ne ruži ružu, ne tiči ticu,
ne potkresuj poj,
pusti da glasno zamirišu
na ploči zagrobnoj!

Ne nosi crno ruho, sinak,
ti to ne možeš znati!
Ono će sámo po te doći
kad crnu vunu sprede mati!

Sarajevo,1991.god.

PRĖPAST

Od čuđenja i ne dišem,
beskrvne su moje želje,
svaki treptaj prigušujem
pre no pređe u veselje!

Navikavam svoje ruke
na pustinju, na hladnoću,
vedro srce usporavam,
pripremam ga za gluhoću.

I sve češće oči sklapam
čekajući dane hude –
- kad šareno navek mine,
da mi crno blisko bude!

Sarajevo,1991.god.

BOJA STRAHA

Teški se zastori spuste,
iza njih neko diše.
Zavirim, pretražim prostor cijeli,
al samo glas, i ništa više!

Hrastov navučem ormar
na neprobojna vrata.
I kuca, kuca neko...
Kad ode – prepoznam brata!

Prozore u rešetke stavim,
al sjena se nečija krade.
I znam pouzdano da mi,
u dogovoru, o glavi rade!

Srce u granit okujem,
mislim – zarobih strah.
Ustanem, krenem, ruku dignem,
i saspem se u prah!!!

ŠTA JE NAŠE

Vlastita je samo ruka
dok je na ramenu.
I sunce je samo naše
dok ga oko vidi.
Vjetar što u beskraj
isti zrak pomjera.
Vlastita je i krv
dok je u venama,
i beskrajni plavi krug,
i u njemu zvezda!

Ni san, ni košulja,
više moji nisu,
jer se opet smrklo
tamo gdje je sjala,
od zlata jabuka,
što nam neopreznim,
u Bojanu pala,
u Bojanu pala!!!

UMNOŽAVANJE

Razbijena ogledala
unosim u tijelo,
i množe se rane
sjećanjem vjenčane
za vrijeme ostarjelo!

Vatra vatri, a meso mesu,
uzalud li sričem,
kad iz svakog cvijeta,
travke svake,
osakaćena,
ja ponovo ničem!!!

IZAGNALI SU ME

Izagnali su me iz postelje, iz sobe,
iz sebe, iz zgrade, iz grada su me izagnali,
iz kuhinje, iza stola, kašiku mi oteli,
suknju, potkošulju, prašinu s namještaja,
uzeli mi četkicu za zube, papuče
i tepih po kojem su hodale!

Knjige, samo meni važne, i papire pune riječi,
drugima nerazumljivih, pisma, fotografije...
Iz života mog, vlastitog me izagnali,
mene bez njega, i njega bez mene ostavili!

Sad bježim od tuđe postelje, od sobe,
od sebe...Bježim!!!

JA DOM SVOJ TRAŽIM

Gospode, zaista, čas je! Natraja se ljeto!
Dom vrati nam, makar ko mravinjak,
dom kao gnijezdo blatom oblijepljeno,
i slamčicama slabim poduprto,
kad dao si ga ptici, mravu, ribi,
kao i krtici, krtičnjak udobni!

Daj nam, Gospode, makar srcu dom,
i ljubavi dom daj u srcu našem!
Da smire nam se oči, da počinu tijela!

NIŠTA SUVIŠNO NEMA

Posrćem, sudbinu svoju
na plećima nejakim noseći,
ko kaput zimski
usred vrelog jula!

Al' ko zna zašto je to dobro,
za šta će zatrebati,
čemu poslužiti – kao prostirka,
pokrivač, čador, pokrov...?

Jer, ko u Čehovljevoj drami,
ni u sudbini našoj,
ništa suvišno nema!

SVITAK

Kao svitak, kao knjiga,
sva unutra uvijena.
Tek vanjštinu, tek korice,
katkad takne ruka bliska!
Sve ostaje nedostupno,
duboko u srcu svito.
Samo bridom prsti pređu,
od suštine predaleko!

Svitak svijen oko slova,
školjka oko kamenčića,
ruka oko bolnog mjesta,
bol svoj, stid svoj okružuju,
puštajući pjenu, tintu,
zamračujuć okna smjerno,
da se ne zna i ne vidi,
kad patimo, neizmjerno!

MOZAIK

Slažu se obluci, škriljci i temeljci,
kamenci raznorodni, raznobojni,
jedni da liječe, drugi da bole,
u mozaiku koji ne vidimo.

Čekam da ruka koja ih bira,
pa im potom određuje mjesto,
spusti se,
ne bi li nazrela se slika.

Al iznenada ih stavlja tamo,
gdje moja pamet bespomoćno strepi,
i ostaje mi nedokučiv vječno,
smisao igre, u kojoj sam ulog!

SUVIŠNO POKAJANJE

Na plamenu modrom cvrči,
vršak igle, duša tanka,
da jasnije vide oči,
barem časak pre nestanka.

Iz korijena lišće strepi,
osluškujuć tajne zvuke –
da li ništi, ili krijepi,
onaj koji sklapa ruke?!

Sasipa se sve unutra,
hitro, sočno glagoljanje,
i nabuja strava jutra,
u suvišno pokajanje!

Sarajevo, mart, 1992.god.

BAJALICA

Tri sam čeda umora čuvala,
kroz vučija prometala usta,
da se zipka ne zaljulja pusta:
- za pojasom vijenac češnjaka,
na tavanu mladog pijevca glava,
sa ognjišta miris se izvija
od snopova osušenig trava.

Na ustima lokoti zavjeta,
u utrobi glad velikog posta,
i do jedne, sve prazne odaje,
čuvaju se, za čekanog gosta.

I u rodu, teški pokor traje,
uz „dodole“, kao suša da je!

Sve zaludu, kada iz potaje,
teške bolje, za mene se gaje!

Sarajevo, 1983.god.

SJEĆANJE RATNIKA

Ne sjećam se više, ni kralja, ni mača,
ni strašne vojne, u kojoj pobijedih!
Dok milujem nežno, ožiljak nevidljiv,
jasna mi je samo slika ruku blijedih,

koje me dotiču pažljivo, sa stidom,
od kojih se ostatak zdrave kože ježi,
meke ko san prvi, strašne ko dželati,
kroz sladunjav miris krvi i truleži.

Samo te ruke su, i užas, i milje.
Kroz njih pamtim jedino da vojni bjeh!
Sve drugo: krv, rane, prosute utrobe,
daleko mi je – kao groblju smijeh!

POZLATA

Tako brzo pozlata mi
sa svijeta spade,
pa u svemu vidim samo,
prah koji će biti,
i uzalud sto majstora
danonoćno rade,
skelete od moga oka
ne mogu sakriti:

ljudī, zvijerī, bilja,
zvijezdā, i drveća,
nad glavama dok se smiju
vidim gori svijeća,
i suze vidim bližnjih
dok se mole,
i žile i mrave,
i lobanje gole,
kako škljocaju dok
bezbrižno ljube,
i crva što mlado stablo
čeka da izdube!

Tako brzo pozlata mi
sa svijeta spade,
pa ipak puštam –
- nek majstori rade!!!

AL KASNO BIĆE

Proći ćeš jednom, a da nećeš znati,
pored onog što tražiš! Nećeš ni zastati,
zanesen pjevom zamišljene ptice,
i zujom pčele koja med ne toči!
Shvatićeš kad vidiš u zrcalu lice,
i na njemu stare, nepoznate oči!

Al kasno biće od dana i vijeka,
ko kasno što je bilo od postanja;
jer ne stiže ga, ako te ne čeka!
Jer, nestaje zavijek, kada se odsanja!

JER NEČEG IMA U NADI

Jer nečeg ima u nadi,
to Svevišnji zna,
i šta mravak radi,
i štö pauk tka!

I u pjesmi nešto ima,
to i ptica sluti,
al tek tamu kad naštima,
mi ćemo je čuti!

U grudima nema ništa,
osim bolna, suva zraka,
pisak trave s kosilišta,
prije mraka, posle mraka.

I u zuju, i u letu,
ima više no u nama,
gledam strijelu odapetu,
sumrak plavi u krošnjama.

Razmahuju carski grane,
otresaju nemilice,
zrelo voće na sve strane,
tvoje lice, moje lice!!!

TAJNA VRATA

TIŠINA

Tišina je onā tajna, tajac, bezglas, muk,
To je ono što opčinja kad primamo čudo,
Izlišan je tada svaki uzdah, pokret, zvuk,
Treptaj, drhtaj, lišća šušanj, toči se uludo!

Samo pogled, razrok, kao širok carski put,
Dah udavljen, zaustavljen, zrikavaca pun.
Samo mrmolj, kao muva kad okrzne skut,
Ili klobuk, kad na vodi prevrne se čun!

Bezglas u vasioni, kad trepti sunčeva jära,
Vetar na vrhovima prstiju, podvivši togu,
Lišen zvuka, dobrovoljno u tajni izgara,
Jer tišina je, uvek, najdublja molitva Bogu!

Smerno i krotko kap se svaka iz oblaka spušta,
Pobožno milujuć okna, iza kojih se moli.
Mesec, zrcalo okrnjeno, utvara nemušta,
Celinom svojom neprisutnom, beskrajno tajac voli!

Te mršteći se, šireći ruke, zvezdama daje znake,
U koje predele i mesta, da svoje spuste zrake!

BELI ANĐEO

Nedostojan ovih reči, samo ću ih Tebi reći,
Dok nevešto kroz rešeto, prosejavam opet sve to,
Što bi moglo, kad bi htelo, opisati tvoje čelo,
Sa kog sunce oberučke, obasjava snove pučke,
I odoru od beline, koja začas s duše skine,
Nedostojne plave snove, kojim utopljenik zove,
Neumesne molbe braće, što sve žito pozobaće!
Nabubrelog ploda vrisak, svom semenu za otisak,
Kako treba opet zreti, u krošnjama, u plaveti,
Il u zemlji, u utrobi, da ga svetlost ne razdrobi!

Neka spasi Tvoje zvono, sve ubogo, i sve bono,
Da posvetli, pomiluje, u lepoti aliluje,
I u orla žuti kljun, i stablo, i trošni čun!

Tvoje čisto srce svima, kao pesma heruvima,
Daje pravu, višu meru, jabuka na šifonjeru,
Čije zrenje ubrzava, Onaj što u sobi spava!!!

STANJE

Treperi duša, svilene niti
Lako se smrse, uštap na nebu,
Na vatri lonac – provrela voda,
Nervozan korak prozoru hita.

Javi se ptica, odzvanja glava
I ruka bleda obriše znoj,
Pometnja trave, nered na stolu,
Osmehujem se na davnoj slici!

To uspomena tako tišti,
I čujem vetar kako nariče.
Iz kog vremena,iz čijeg bola
Dolazi.Sustao gledam, netremice.

Čiji listovi na mojoj grani
Umreće pre no dozrije plod?!
Razdražujuća svetlost neona,
I nesiguran, lelujav hod!!!

ZAVARAVANJE

Izmiče polako zadnja pređa sunca
U rukama znojnim tek kraičak držim,
Skoro obeznanjen, zadržavam zrnca
Razuma, da smrzle prste ne opržim.

Raspirujem vatru, pa je potom gušim,
Uzletim, pa uplašen, krila naglo sklopim,
U pesku dvorce ozidam, pa srušim,
Stegnem mrazom ljutim, pa led onda topim.

Pomešam blag osmeh sa nijansom plave,
Iza koje zlatna prosijava kradom,
Pa sve to nanosim oko svoje glave,
S utehom privremenom, i okrutnom nadom!

LAVIRINT

Iz kog vremena si?
Iz kog veka me tvoja
Dodiruje ruka?!
Ko ti je ljubav,
Gde si zalutao
U lavirintu
Svetlosti i zvuka?!

LÛK

Još lutam, vitak,
Bez srebrnog luka,
I plašim se da će
Zadrhtati ruka
Namičući omču
Za dželata!

I strepim, hoću li
Proći kroz ta vrata,
Iza kojih tuđe dete,
Bezbrižno mašući,
Odvešće me domu,
Vratiti me kući!

JESEN

Već se kruni i osipa u prašinu dah,
Pod prstima drobi se i sunčeva nit,
Proširene zenice raspredaju strah,
Što polako zauzima, prostor plemenit.

Propadaju stopala kroz suštinu dana,
Istanjena platna,bljutave vedrine,
Sasušena bedra bivšeg blagostanja,
Na vreme se sele reči u beline.

Plod raspuko, pa iz njega nepovratno sok
Otiče, i mravi se kupe na taj slad,
Preseljen na sigurno – u tuđi krvotok.
Posle nâs na nebu, sine mesec mlad!

JUSTINA

Ja, Justina, ponovo se vraćam rečima pohranjenim
Za rebrima hrama, ubrizganim u kičmu sveta,
I gledam bez nade da išta učiniti mogu, da potrem
Jednom kâzano. A kâzano dođe, izvršava se
I ïzvrši, u životima i dušama, u hramovima i domovima,
Po poljima i na nebesima. Zaludu behu moje ponude
Na na žrtvu, zalud mûčah li i mučah li se, pitam
Nakon strašnog sna.Ničiji bol ne uminu,
Patnja ne olakša, oblak se ne skloni, nego se säsu
Sve ujednom, i bî strašna tama i jeka i lelek.

Gledah svet ludaka, prosti mi grešnoj, Gospode!

I šta mi je snova činiti, nego radovati se svakom
Preteklom cvetu, duši dečijoj u svemu. Pa ako
Tuga i tama iz onih reči izađoše, evo menjam
Ulog, evo vedro srce uziđujem snöva, iza kamenih
Blokova hrama ga mećem, evo tvorim sve
Ispočetka, i hoću, i želim da tako bi bilo
U vreme dugo, koje je pred nama.

Žedni da pije, bonik da zdrav je, utešen čemeran
I ucveljeni!

Tako da bude!!!

KASANDRA

Kasandra sam ko mi za ime pita. O duši, o rodu
Mojemu, ništa kazati ne znam. Ubrana sam dok
Još pupolj bejah,i presađena među zidine grada
Tuđinskoga.
Ovde mi cvetanje suđeno beše, i bez moje volje
Procvetah.Znade ruka ona, što me uzbra,
Da u najfiniji metnuću se cvet. Milovaše
i mirisaše me, uživa mnogi u lepoti što točih je,
bez znanja i htenja svojega.

Pomirena s ovim bejah, znajući da druge mi nije!

Sad venem polako, i tuga miluje ovu dušu
Što ne znam čija je! Iz kog vrta nïče?
U köji beše zasađena?Za stablom žudim koje mi
Život dade, ružičnjak sanjam iz kog hladne
odneše me ruke.
Tamo volela bih i u Milostivog se uzdam,
da moje sasušeno telo svoj samrtni miris vratiće,
onoj zemlji, iz koje je niklo!

JERONIM

U jednu sobu pristup mi zabranjen beše.
Godinama ključe imadoh, no verno slušah onog
Čije sve bejaše. I ja! Srce i dušu grčah, stiskah
Svaki mišić svoga tela. Ruka bi se ukočila sama
Od sebe, pri pomisli da ključ u bravu stavim.
Telo moje vernije od duše bî, iako mučaše me
Želja neiskaziva da zavirim. Čak oko moje
Obnevide, koje htede proviriti karoz ključaonicu.
Što li mi dade ključ, strašni Gospodar od svega,
Što li tolikoj patnji izloži me, pitao sam
U nebo zvezdano zureći beznadežno.

Kad zovnu jednoga dana, i reče mi da idemo
Do one sobe, da pokaže mi šta tako verno čuvah,
Šta tišta me desetljećima, čime moju jača volju
I uništi telo,ja, tada već, slušajući njegov
Neljudski smeh, osetih da neću izdržati.

Na kolena padoh pred njim i pred vratima,
Rukom ukočenom nudeći mu ključ potpuno
Obeznanjen već, od mogućnosti –
- da tamo, ništa nema!!!

TOMAS

Sunce u zenitu, vlažan vetar s mora,
Dok padaš u pesak ti znaš sve što sledi –
- Iz sna ponovljena do sitnice slika:
Negovana ruka, gotovo prozračna,
S teškim pečatnjakom na tankome palcu,
Dotiče čelo, potom bïlo sluša,
Dok šumno talasi zapljuskuju plažu
I utrobu morsku izvrću na kopno.
Nikad tog pužića koji sad ostaće
Za pomamom vode, ti dotaći nećeš,
Ni sandale što ti skoro, dotiču do nosa.
Samo grubi miris slane, mokre kože,
Dok gledaš isprane, pobelele nokte.

Potom nad tebe nadnosi se žena
Lica razlivenog u šarenu mrlju
I sasušene kože ,golih grudi,
Čiji te zapah bar za trenut vraća,
Sa puta na koji si krenuo odlučno!

Onda mirno gledaš beživotno telo
Što ga na plaži cimaju i vuku;
Ljude što dolaze, na nosila meću,
I užurbano odvoze nekamo.

Sred vrelog podneva ti navlačiš krila,
Udobnu odeću, i bez samilosti odlaziš svečano.
Krajičkom oka svoj štap pomiluješ,
Otmen, sa uglačanom , ametistnom drškom,
Što pûst ostade na vlažnome pesku.

VARLJIVO SUNCE
(N. Mihalkovu)

Sve je strašno, mili, preko kućnog praga,
Izvan postelje, izvan tvoga sna –
Sakate misli, hroma osećanja,
Potkresana pesma i leptir bez krila.
Izlaze pred nas braća bez pogleda,
Sunce bez sjaja, drveće bez ploda.

Jedina staza, osvetljena blago,
Ona je, što vodi iz srca našega;
Nît posrebrena, paučina s rosom,
U koju se dobrovoljno hvataju monstrumi,
Usrdno se mole, kaju, oprost ištu,
Dok tumaraju, po našem dvorištu!

ANDREJ RUBLJOV

Božjak si samo, odrpanac,
Dok telo ti natapa teška vlaga,
A bič se useca u mršava rebra.
Iz kukuljice, kao iz pećine,
Tek zasijaju dva, grozničava oka,
A na večito hladne ruke,
Navlačiš mokre rukave.
Močvarom gaziš danima,
Po pojatama, u plastovima spavaš!

Ali, kad tanki prsti
Koprenu skinu sa duše,
Kad končić povuku
Parajući izmaglicu
Što skriva vedro nebo –
Progovore zidovi,
Anđeli zapevaju,
A sîne carsko ruho
Ispod kabanice!

Tad padaju ničice
pred tvoje promrzle noge,
I milost višnja ih obasja,
Kad dotaknu do tvoje,
Odore od boje!

GRANIT
(J. Brodskom)

Čekao si da se milošću umiješ,
Da s tavanice blaga svetlost line,
Pisma nam pisao, poruke slao,
Iz stanice mračne, sa kraja pustinje.

Ali, kad se zräke vratiše u tebe,
Odbijajući se o zidove hladne,
Sve setniji beše, očajan gotovo,
U prostoru pustom, slave iznenadne!

Svaki čas, od tada, da ne bi svisnuo,
Uspaničen gledaš sa kućnoga praga.
Ali svuda, samo granit pritisnuo,
A od maslačka, ni daška, ni traga!

IVAN
(A.Tarkovskom)

Oj, Ivan, Ivan!
Što slučilos?
Gdje Andrej, gdje Jekatarina?
Rjabinuška i rubaška gdje?!
Kuda ušol Nikolaj,
Romanovi gdje?!

Kao božiju jagnjad
Uz zid su ih sve,
Ne bi li svoju saprali jezu.

Maslačak bez korena,
Bez snage mrav,
Buba bez duše, bez pameti crv,
Srušili su hrast!

Míle po njemu,oko njega lete,
Neki i plaču, uvidevši greh,
No uspraviti ne može ga niko!
I on trune!

Truneš Ivanuška,
I ime ti se raspada!
Bléde ikone, i rukopisi
Bez slova ostaju!!!

Probudi se, Ivan,
Ustaj Andrej!!!

ALEKSANDAR

Raspremaju me pažljivo i smerno:
Prvo svila ogrtača sklizne,
Potom mi obazrivo otpasuju mač!
Jedne po jedne se oslobađa kože,
Telo blagom vrućicom stalno pritisnuto.
A kada poslednju krpu s mene skine,
U polutami golo telo sine,
Kao alabaster, kao mesec pun!

Već prvi dodir slugu, prepun straha,
Čini da vazduh udišem slobodno,
Jer zakratko će, telo posve nago
Primati miris lekovitog bilja
I pût zahvalno, zdušno zapevati
Pesmu spokoja i disanja čednog.

U trenu mira, dok već u san tonem,
Ruka me nenadano, potpuno obujmi,
Odjenom slobodna, ko da ropska nije,
I moje telo,naglo razbuđeno,
Osluškuje ritam božanske arije!

„LET IZNAD KUKAVIČIJEG GNEZDA“

U bašti revnosti ludilo dozreva,
U vrtu prinude bezumlje proklija,
Dok u kavezu mrtva ptica peva,
Sklapa se jalova, strašna harmonija!

Naši se životi grče kao gliste,
I suše se naglo kada sunce sine,
A naše misli više nikad iste,
Kada prvi od nas svoju kožu skine,

I obuče košulju, belu, za ludake,
Šivenu postepeno, brižno, svu u vezu.
Tad ćemo se sami spustiti u räke,
I sami namaći katance na jezu!!!

IZMAGLICA
(H.L.Borhesu)

Gledaš s balkona što ne vidi niko,
Jer tvoj pogled samo ka unutra tone;
Izmaglicu, nežno božje jagnje,
Gde šćućurena iščekuje sunce,
I jedino ti, osetiš joj tugu!

Potom slušaš kako prolaze vojnici,
Koraka ujednačena, duša razlivenih;
Svakome od njih bi mogao, s lakoćom,
Kazati šta ga za koji čas čeka:
Koji će i kako nestati bez traga,
Kada luka nenadno bude potopljena!

Onda zagušen suvišnim saznanjem,
U sobu ulećeš, neljudski očajan;
Kome će tvoje magle jasne slike?!
I sedaš, čekajući užasa orgiju!!!

SMRT U VENECIJI
(T.Manu)

U Veroni, ne čeka me niko,
Venecijom, prazna plovi barka.
Na pustome trgu golubovi,
Ispred stare Crkve svetog Marka.

Tek, dečaci, kao u lov hrti,
Odhitaju, bezobzirno mladi,
A na klupi ni meštra, ni smrti,
Modrom rukom pesak da zagladi.

Samo noćca, tamna, južna svila,
Pomno skuplja opore glasove.
Da bi zvezde lutanja lišila,
Brižno sklapa oči Tomasove.

USUD
(pesma u dva glasa)

Govorih: - Ne idi, mračna je gora!
Ali ti krenu! – Ići se mora!
- Bar mač pripaši, pusto je polje!
Ali ti ne hte! – Tako je bolje!
- Onda hleb u torbu, glad će te sresti!
Ti rukom odmahnu! – Ko će ga jesti?!
- Beleg ponesi, da se zna ko si!
- Zar beleg treba travi i rosi?!

Izvadih maramu, crnu ko ta zora,
U kojoj biće – ono što mora!

BASMA
(kad zmija ujede)

Zmija zmiju na večeru zvala –
-Hajde, sestro, pa da večeramo!
Malo li je jada i čemera,
Malo li je u dvoru našemu,
U našemu dvoru – na svijetu!
Otrov toči pčelica na oči,
Pelen bere i ručni djevere,
Drži skute u nevolje ljute!
Dvori urok ,a sadi nevolju,
Da uzrastu u debelu polju!
Jadom kosi i travu u rosi,
Prije zore da bude još gore!
Propaläca, čoban kod ovaca,
Trnje niče, kokoš kukuriče!
Sunce slijepo, a zora splačina,
Pronijeće kućnog domaćina!

Zatvorte se na kapiji vrata
Pr'je ponoći na četiri sata!
Za otrov se zatvorile dvijeri,
Zdrav će bonik biti na večeri!

POSLE BOJA

Pristižu polako ničiji ratnici,
Opuštenih vjeđa, mačevi se vuku,
Otežale ruke beživotno vise,
Usoptali konji, popala ih pjena,
Polomljena koplja, štitovi na pola!

Olujno se nebo nad prašinom smješka,
I vjetar povija istrošena tijela,
Sad liži rane i pitanja gutaj,
Suvim grlom jeda i nesnosnog bola!

Udara bïlo, u čelo, u oči,
Smrad znoja i krvi zaprepasti travu,
Zgaženu posljednjim trzajima tijela
Konjskih i ljudskih!Patnje puno polje!

Gdje je taj car, sada, i gdje su darovi,
Dok noć se hvata, izmaglica bijela,
Vid posustaje, polegli po travi,
S nadom da bar Gospod, olujom se javi,
Da zbriše i spere ovaj očaj gusti,
I razredi vazduh i milost da spusti,
Na glave umorne, da im lijeka nađe,
Kad već niko ne sm'je, pred njih da izađe!!!

N A D A

Divlji vetar i oluja, prođoše posred vinograda,
I ostadosmo razvejani, al cela beše samo nada.
Tama se spusti, pometnja nasta, i đulad zviznu
Ponad grada,
I osvanusmo zatrpani, no za lek živi, i živa nada!
Stabla počupa iz korena, rastera zveri, kud ćeš sada,
Obezljuđeni, unezvereni, raštrkasmo se, pred nama nada!
I nesta sunce, mesec se sakri od tupe jeke našeg pada,
Mi se još penjasmo, posrćući, al uspravna, sa nama, nada!

I reče istinu – sve nestaće, zna pouzdano, tada i tada,
I verovasmo, čekasmo usud, al u nama još živa nada!
Već zamoreni starim saznanjem, jer znasmo odavno –
-Svet je pun gada –
Milovasmo dečije kose, dok blistala je – stara nada!!!

S E M I R A M I D I N V R T

O B R A Ć A NJ E

I

I skaži Sirijusu, zvijezdi, da uzalud čeka na me!
No, neka ona jezdi, dok vidam Vjetar poderani,
dok tješim Vrijeme pomodrelo, zaodjenuto u
kaftan tuđi,
Dok ušivam Svodu Nebeskomu u tuči druge
zvijezde potrgane,
I glasovima nejasnim boju dok dodajem.

Neka ne čeka me vitez, mač u korice, pogled na dole,
šešir sa peruškom neka padne ka meni, ka zemlji,
ka kalu, ka bolu...

O, Sajruse, o domajo mila, ovdje li me ostavi,
dade u sirotište, da usvoje me stranci, neznanci
srcu, krvi i žilama mojim!

O, majko Sirijanko, zar o v d e da č e k a m
mrkog Odiseja, Ramzesa faraona, Aleksandra kralja,
cara Sulejmana, kana Džingiskana, Judu prijekog,
Isusa milostivog, Muhammeda alejhi selama,
zar da čekam!? I d o k l e !?

O B R A Ć A NJ E

I I

Oče moj, od bogova ostavljen sred oluje!
Slonovi se razbježali, robovi i sluge
u strahu izgubili, krunu ponio vjetar goropadni,
grane što šibale ti lice i tijelo, odjeću carsku
rastrgnule.
U jednoj cipeli, na jedno ne videći oko,
dozivaše pomoć.

Ne čuše, il prečuše u bijesu nevremena
i nevere silne, na brodovima prevrnutim,
na brodicama potopljenim, vojske tvoje!

Skriše se velmože i boljari sa grivnama teškim,
i tobocima punim dragulja i zlata.

Svilene tvoje košulje i plišane plaštove
već zaglédaše po dvoru tvojemu,
iščekujući glase o nestanku tvome, oče!

OBRAĆANJE

I I I

O, dome ostavljeni, mrtva nado,
kude me zavede put ovi, prokleo ga bog!
Gdi stiže nesritni rob, gospar negdašnji.
Kude dvori đedoše se, i robovi, i sluge,
đe nesta oni sjaj i svita?!

O, kaki ovo bunar tamu popi svijeta,
pa sad je na me bljuje.
Kakovi ovo mači i noži očne jabučice,
lišca mila, i srdca ljubljena bodu?!

Kad se stanil budem na neko lijepje mjesto,
ja, pisat ću, majko ti, ja, dome ostavjeni,
budem došal tebi.

Do tade, zublje pali, milostinju dijeli,
gradove podiži, zemlje poharane vidaj,
da iz mraka ovoga izbaviš me,
slugo moja, vjerna!

SARAJEVO, SARAJEVO

(mom bratu i mojoj sestri)

Kako da ne volim tvoja kôsa svjetla,
tvoje kandilje, vitke minarete,
hiljade ruku podignutih k nebu,
što u zrak šalju istinsku dobrotu.

Mnogo je skromnih, prostih, dobrih sjena
tragove ovdje ostavilo svuda.
U mor-dolamama šetaju mejtovi,
u def udaraju, i pleše Mevlana.

Zalazi sunce, pa opet izađe,
i luna revnosno svoj posao radi,
čas puna je, okrugla, ponekad krvava,
a začas opet lako se podmladi.

Zovu me mezari namrštena čela,
il osmijeh radosti iz rođene krvi.
Tu su da bole i da izliječe
svi najdraži moji od sad do mladosti!

NE BACAJ KAPU UVIS

Ne kikoći se, ne šuškaj smijehom,
ne klopoći mladim dahom,
nemoj kliktati ushićenjem
niti me zasipati dukatima sreće!

Tiho,tiho, duša moja,
jedva kroz kanalčiće, kroz hodničiće,
svjetlo naziruć tumara noseći breme
iz bunara želja ugarke, utuljene luče,
odbačene kože i krljušti, zablude,
biser sitni, dijamant lažni,
sreću nedostižnu.

Ne bacaj kapu uvis, ne slavi,
ne puštaj gudače tako gromoglasno,
ne potresaj svijet svojom radošću,
mene iskruži sječivom kao bolesni dio,
ali me ostavi da tihujem.
Malo šta za radovanje ima u bunaru,
čiji sam, evo, odnedavni čuvar.

R I J E Č I

/za majku/

Ove riječi općiniti mogu i u gori vuka
i taknuti bezazleno ko dječija topla ruka.
One liječe od samoće, od uroka, od života,
iz trave se promaljaju, proviruju iza plota,
opadaju sa drveća, cijede se u srce svijeta,
u njima je sok opstanka, tajna ptičijega leta.

Riječi gole, pune boje, miloglasom natopljene;
riječi krute, ubojite, škrgutave kao stijene,
melemne i ljekovite kao bilje sa primorja;
pamte sunce, kiše, jade i osmijehe mladog borja,
krila toplih bajalica, meke prste vidarica;
na pozdrave podignute ruke vila i pastira,
pamte uplakane oči, osmijehnuta pamte lica,
i pregršti šutnje teške i milinu šumskog mira
i zrikavce opijene, nevidljivih trista lira.

I glas moje majke pamte, pun ljubavi i pun straha,
od iskonskih skaski, bajki, i u njima sto aždaha,
što čekaju da pogube iza svake druge riječi!
Taj glas što me rastužuje!I što jedini me liječi!

U HODNICIMA MRAČNIM

U male, mračne hodnike
kojima katkad tumaramo,
kačimo pjesme, slike, riječi, note,
kačimo mala sunca!
O klinove duše vješamo – svijetle poglede,
meke dodire, sunčana jutra!

Osvrćemo se za sjajem dušinog zlata,
pristajemo za rajskim djevama,
ruke umačemo u mastilo sumraka,
vjetar grlimo u šušnju krošnje listopadne,
pridržavamo pahuljice nježne,
kapima kiše ljestve dodajemo!

Splićemo svjetlost u pletenice,
odlažemo je u kovčežiće,
ključiće uvis bacajući!

IDE DRAGI MOJ

Evo, ide dragi moj,
na ramenima pritajena krila,
u osmijehu miris sandalovine,
zjenice od zrna bibera sačini
anđeo, čuvar njegov!
I vazduh čezne da dotakne kovrdžu
što bježi pod kapu nebesku, lelujajući
kao pčela nadojena medovinom,
a znoj po zatiljku ko zlatna rosa
popala po krovovima Smirne.
Sliće se u moja njedra ova blagost
koju opisuju ruke njegove.

Podigni, majko, zastore sa naših vrata,
neka uđe sjaj njegovog čela,
neka obasja bjelina zuba njegovih
grlo moje,
neka oslobodi dušu, golubicu,
zatočenu njegovim odlaskom.

Ide dragi moj, majko moja,
a za njim pjeva trava, i kedrovi šúme,
u hodu njegovom zvončići zvone,
bude se minareti, trepere čežnjom
poneseni vjetra šaptaji.

Evo ga, majko, samo što preko praga
kročio nije, dragi moj, i ozario
naš skromni dom, majko moja.

MILOSTI U SVEMU

Zdravo blagosti lišća, obilje behara,
utvaro zelena, šume, nestalnosti maslačka
i bijeli zuju sporiša; nakano zlatna
kantarije i spora radosti ploda!
O, zdravo milosti u svemu što gmiže
i leluja dahom života poneseno,
s duvakom nevjestinskim preko glave
prebačenim!
Zdravo ljubavi sokova lijeske
što u ustima zmijskog cara, kroz šupalj,
zlatan zub u otrov se pretvaraš!
Pozdravljam te, shrvana tobom, živa ptico
očaja što šarena širiš krila.
Koga lažeš dok kljunom kristalnim
čekaš da ugrabiš dušu moju nada me nadnesena.
Zbogom sunce!Tvoji se dukati, po vodi prosuti,
meni više odazvati neće!Vjetre, tajnoviti
ljubavniče, šaptaču, tajni znalče i zavjereniče
izabranog reda, pečat tvoj na mome licu
razvedrio je zjenice zamrle i živost unio
u pejzaž zalazećeg tijela!Ruka te moja,
plemenitosti livade, pozdravlja,
klonuvši među vlati!

KARMINA

Pjevaše u vrtu dok cvjetove dodiríva, i mìlova
krunice rose pune.Kose joj za trnje zapinjahu
te nježno prepira se sa grmovima ruža.
Sunce opisivaše sreću tihog bitisanja.
Dan do podne natpjévaše se ptice rajske
s glasom njenim, zvončića punim.Čežnjivo slüšaše
prolaznici, zastajahu prosjaci i gospari očarani
umilnom melodijom što točila je sreću.

Mravi, leptiri, kukci svakojaki skute joj prihvataše,
te koràča tle ne dodirujući, slušatelje ne sluteći.
Iđaše glas njen i glas o sreći vrta neobičnog
kroz gradove i gore, kroz polja, preko nebesa...

Ne mogavši podnijeti, bez udjela njegova da takvo što
postoji, ne proniknuvši u tajnu tihog bitisanja,
silnik, sitni bezumnik, vojsku podiže moćnu
da kapije otvorene razvali, da pogazi svaku, do jedne
travku, cvijetu svakom da glavu skine, mrava da zdrobi,
leptira razapne, pticu ustrijeli.
I na posao dadoše se, dok strašni izvršiše naum.

Njeno srce stade pred prvim slikama rasapa i sile!

Kad smoreni poslom nedostojnim, zadovoljni zadatkom
obavljenim, počinuše pod zidinama vrta, začu se ista
umilna i čedna pjesma protkana cvrkutom, šuštanjem
lišća, mirisima najdivnijeg cvijeća.

U trenu očajanja, bezumnik prihvati mač,
i ka nebu vitlajući njime, sam sebe pogubi!

VEJE SNIJEG

Udobnost i sreća za druge, mili,
Po Aleksandriji i Istambulu,
Po sobama zlatom optočenim;
Mi u prste hukaćemo, samci!

Pešta, pa Vijena, Konstantinopolj
Iz najboljih dana,
Neka im grle gola ramena,
Mi dahom stoplićemo dušu!

Ni roda, ni doma, ni praga;
Na trgu tek, zaklon od svjetine,
Uz fontanu, kartončić udobni,
Zavjetrina od svemirske tuge.

Dvije ruke, bedem hordama
Huna i varvara!
Milost, znak Božiji
Protiv svakog zla!
Maslačak nesigurni u oluji,
Ispunjen nadom da preteći će;
A njima, mili, piramide,
I dvorci sa sedam kula,
Sluge, naložnice, i tople sobe,
Iz čijih duša veje snijeg!

S I H I R / ČAROLIJA

U vino hašiš i šišmiša krilo,
da obenđijam u sebi stražare
jer tvoje oči, moje sihir – noći,
gdje zavode me i pronose vile,
kroz ružičastu basmu rane zore!
Duhne mi vjetar sa čarobnog vrela
i omiluje kapke na očima,
i u snu, tada, tvoja usta vidim,
gdje nježno kroz njih moj dah iskrada se!

Al kada ugleda te u stvarnosti oko
duša se zgrči, za koprenu bježi,
stražari njeni koplja uspravljaju,
zveckaju handžari i štitovi zlatni.

Zbog toga mili, ljubavi prečista,
evo dosipam opijum u vino
da obenđijam u sebi stražare,
da popadaju od mekog hašiša
ko moja duša što pijana luta
sihirom tvoga oka opijena!

L J E T O

Ničemu početak ni kraj!
Niti što cvjeta, niti još vene!
Dosada srednjega doba,
“Srednjij klas”, rekao bi Crnjanski!
Za rešetkama sigurnosti
guši se pokret svaki,
i teško drveće diše.

Odgođena nesanica,
naga se bridom jave šeta.
Znojava stegna
gutaju krpice platna,
dok mač sunca
o bedra umorna bije!

Ni zrnca soli
da jezik razbudi iz dugog sna,
nit ruke koja bi
uljuljkano prenula tijelo!

D U Š A

Kud hitaš naga uz zlatne skaline
sa grivnama teškim na zglavcima nogu,
zar nadaš se uteći tako od Sudbine,
i vidik zamagliti svevidećem Bogu.

Sustiže te koplje i ustrijeli strijela,
i ti kopniš iznutra, od čeg bijega nema,
dok skakućeš panično, utva zlatokrila,
oči te promatraju Onog koji drijema,

umoren dosadom tvoje stalne želje
da kroz pancir noći provuče se kradom,
krajičak sunčeve šarene kudelje,
protkane istom, prepotopskom nadom!

SEMIRAMIDIN VRT

Mjesec u Vagi bijaše kad kriknu mati moja
posljednji put prije no ugledah svjetlost.
Milovahu me nježno i uzimahu,
njišući po vazdan me, ne bih li krik onaj zaboravila.
Ali, utka se u pamet i u ime moje
koje često izgovaraše.
Kad god bi Semiramida zazvonilo, dugo je krv moja
ježila se, dugo je zvuk razbijena stakla
u ušima mojim odjekivao.

Potom tražih da miluju me, nježno da ušuškavaju mi
dušu i tijelo skršeno, tražih onoga čija ruka će
da zaklon bude od strašnoga krika, od imena moga.

S v e činiše: gradove podizaše, gradove rušiše,
al ne uminu strah, ruka se ne nađe,
nit duša počinu moja.
Jer govorahu: Semiramida, Semiramida,
raduj se i gledaj što činimo za te!

G R A M

Ponese me hod kroz izmaglicu
zidine od svijetlećeg kamena
što poput magneta
moje su sanjale pokrete.

Privuče voda u svoje naručje,
tiho i nežno šapćući,
kako je mati postala.

Dok ruka se pruža nježna,
kroz svelo,skvrčeno lišće,
tijela mala, što svoje lijesove
čekaju,
korak moj, u jednom mjestu
stupa.

Vuk me čeka iza prvog drveta
dok usnulu Vasilisu Prekrasnu
sanjam.

Pomjeri se zavjesa, pružim korak
i nova pozornica nudi proljeće.
U gramu heroina Vavilon iznova
niče, i sluge Lazareve.

Sultan me na koljenima prosi,
a sultanija kupuje papuče.

Listā kud prođem, kud pogledam
pjeva,
I samo padnem na vlažnu ulicu!

SAMO DA SVANE

Glasnu se sova i sumrak zaprijeti tamom.
Dugovrati zadrhta ljiljan te brižno pritvori vrata
prije nego čete nahrupe mračne.
Šapatom se dogovoriše travke
da mrke svoje sablje meke u korice metnu,
stražu ostavljajuć na bedemu – grmu ,
od oštrih šestopera.

Ljubice nježne u nesvijest popadaše
te ih narcisi i lale iz svojih čaški
vodom zalijevaše.

Šûm hladni i tamni topotom poljem prođe,
i ne oduprije mu se niko.
Samo zelenkade dublje pognuše glave,
a mravi cipelice pritegnuše, ako se bježati mora!

Iz hiljade grla, strepeći, glasovi
duboko uzdahnuše – samo da svane zora!

S E R A F I M

Mirno sjeđaste po odajama svojim
bljutavu sigurnost provodeći,
sobe vazama, a vaze cvijećem ukrašavajući.

Sa trna na trn, sa bodlje na bodlju
poskakiva tada Serafim,
barice pijući, lišće i po koju kupinu birajući
da na životu održe ga.

Vi metaste urese razne u kose blistave,
odjeću birajući,
među blještavim svjetlima glupošću se nadimaste,
dok on sâme mudrosti i suštine u vjetar govoraše,
kamen svjetovaše!

I dunu oluja silna i podiže sve se,
te kamen na kamenu ne osta!
Vaše nježne kože grčiše se od dodira trave i zemlje,
s odurnošću odbacivaste i s očajanjem i gađenjem
primaste hranu jednostavnu, odjeću skromnu,
vodu plemenitu.

On, sa zahvalnošću Višnjemu, príma kao neiskazivu
milost što ponekad mogaše toplu pojesti kašu,
skromnom se ogrnuti haljom, i vode blagorodne,
niz suvo grlo, gutljaj pustiti!

SAMI SMO, BOŽE

Sami smo, Jedinstveni, ko drvo na vrh brijega,
i šiba nas oluja Tvoja,
i vrijeme Tvoje teče, vršeći se nad nama!
I korijen se cima, i žuti list po list,
i grane se katkad savijaju zemlji cvileći bolno,
i neka grančica jeknuv, odlomi se,
i kukci nesnosno svrdlaju po kori,
i drhtimo od želje za odgonetkom.

Već logom opada list,
i strah, o, Milostivi, godove upisuje,
hitrije nego vrijeme Tvoje pokazuje,
vršeći se nad nama!

Ali, Uzvišeni,
neka Ti je hvala na suncu koje kroz mlado
naše lišće, svoje propušta zrake,
i umiva nas rosa Tvoje ljubavi
kroz ptice radosne i pjesmu njinu,
i pružamo ka Tebi ruke, pa potom zemlji padamo,
Tvojim čudesima zaneseni!

Neka nas ljubav Tvoja prati,
i u deblo sasušeno kad se pretvorimo,
o, Gospodaru!

ŠTIT I STRIJELA

I štit i strijela
i dugačko koplje
jesi, kad duša
u visine krene,
pa je presretnu,
pa joj put prepriječe,
ili na nju gladne
mačeve potegnu!

Ne daš da te smétu,
braniš se i boriš;
čas štit zlatan bljesne,
čas strijela poleti,
dok duša, slobodna,
igra u plaveti!

V A T R I C A

SMIJEH TVOJ

Tvoj smijeh u mojim grudima
Ruši gnijezda,
I ispadaju kuždravi i golišavi
Ptići moje duše.

Smiješ se ovoj predstavi nenadanoj
Ne zlobno, al ni blagonaklono ne.
Prosto, to zabava je tebi,
A ja danima posle vraćam
Siročiće goluždrave
Na njihova mjesta, i učim ih svemu
Što pomoći će da već jednom odrastu,
Da perje njeguju, i da polete
Ka nebesima, kad ponovo
Poplava smijeha tvoga
U mojim grudima
Pometnju napravi!!!

KIRKA ČAROBNICA

Svjetlost te preplavi
s vrhova prstiju
i mili zvuci harfe i sonate
što moje srce hitro
sklada za te!
Uz stepenice Ružinoga grada
niz mirise raja, u ustima noći,
neka Penelopa tebi se ne nada,
mada čvrsto vjeruje
da tvoj brod će doći.

Mirisna ulja i valovi sreće
što splavove gutaju, galebove tope,
neće ni tebe pustiti da prođeš,
nećeš nikad vidjeti suze Penelope!

Neka sunce zađe,
nek oluja silna zbriše ti iz grudi
djevojačke stope.
Ovdje ostaješ, makar cijeli život
sanjao oči svoje Penelope!

RUŽA

Ruža sam pod prvim pahuljama snijega, oh ružo!
Otresam gornje listove da mlado pokažem lice,
Da radost pričinim tuđem oku,
a otrov u svoje srce saspem!

Strijele prstiju tuđih zabadaju se
u meke i mirisne predjele duše,
što na mraz zaboravi, prozore ne zatvori,
pa crne ostavi i strašne pečate po licu mome!

Zar moje nježne latice tako izgledaju strašno,
Zar niko mi se ne nada i ne raduje više, oh dušo!

Oprosti što nisam se od snijega sklonila,
Praštaj što jad je srce moje razorio,
Što iz duše moje milost nestala je,
Što u crnim vranama vratilo se golo drvo,
Mrazom poderano!

Nemam čime da zaklonim stabljike oguljene,
Što drhte tu pred tvojim pogledom!

Presudi! Pa ako ćeš, zgazi,
na vrta tvoga, bujnog, stazi,
moje ruže, latice mirisne,
da duša
ne stigne ni da pisne!

OH , RUŽO

Nestvarne ruže, niz trn se spuštajući,
krvavi ostavljaju trag.
Krv svoju biljnu
u mome srcu,
pohranjuju kao beleg,
i miris svoj sasušeni
kao uspomenu u mojoj duši.

Zašto umireš, ružo,
na trn se vlastiti parajući?
Zašto uspomenu,
o, zašto trag o sebi,
voliš više nego sebe samu!?

U DAN VREO

U dan vreo što svlačio se da razum ne izgubi
Oko je tvoje htjelo da me ljubi, i ljubi.

Vadilo je vedrice i vedrice vode iz duše moje,
Ostavljajući suve i prezne moje grudi,
Čineći da pijesak i val, i galeb od žeđi poludi!

Padali su i padali u jezero bića moga
vatreni mačevi!
I pocrni noć ko oči tvoje,i ko dan bez ptica,
i meka postade tuga,bez bridova,
kao prijatna i udobna laž,
koju meni pričaju vračevi!

Daj da se napije žedna krv moja
da talasi ne ruše sve pred sobom,
i da ne odnose gradove nevine!
O, daj da još jednom sunce sine,
i da preživi svijet bez heroja!

KEDAR

Kada pregore pogače dana
Kad se prepeku na pijesku sjene,
Vratićeš suncu ledenu santu,
I svojom zjenom spasiti mene.

Valima darovaćeš pjenu,
Beduinima šume kedra,
Čempresima duvake vjetra,
A zvijezdama nova, zlatna jedra!

Pa nek po spaljenom svijetu
Ljubav traže u plamenu,
Ne bi li sunce ponovo grijalo,
Ne bi li preživjela ruža u kamenu!

SLUTNJA

U kupini, u trnjini,gorčinu lista kupim,
iz ploda, iz crna, sabiram boju tamnu.
U mračno, mila, u noć se crnu izgubi,
i sakrij krila, da te ne pogubi,
onaj koji je rekao da te ljubi.

Podigni halju, golub će da sleti,
gavranu poštu donijeće novu,
a ti zaigraj naga, u tišini,
u nadi da te strijela neće htjeti.

Podigni ruku, zatraži, izmoli,
da ti donesu vode s devet vrela,
i onu radost neka ti pronađu,
da bude sve ko kada si ga srela.

I neka igraju u požaru sjene,
ispijene tvoje nek gledaju zjene,
kako te ljubi u snu svome – nijemu,
dok ti cvijetom iz grma, odzivaš se njemu!

(20.12. 2010. godine, Novi Sad)

A DUŠA PUNA ŽALOSTI

Izlijeću vile, zmajevi
Iz svoga tajnog skrovišta
I od moga se pogleda
Za oblake zaklanjaju.

Zemlja sve brže vrti se
I diše teško, razroko.
Raspasa Mesec oružje
I poljubi me u oko.

Izvrnu dijete posudu
I rasuše se dukati
A tamna sjena prošlosti
I Sunce poče ćükati.

Razlomi majka pogaču
Na dvije na tri milosti,
I skri se TI, zlog osmijeha
U bajku punu dječice.

A vuk mi šmugnu iz bajke
U dušu punu žalosti!

VATRICA

Cijelo ljeto u sebi palim vatru,
al ono neće, pa neće!
Krešem šibicama, kresivom i trudom,
upaljačima, suncem i lupom,
drvetom o drvo tarem,al neće, pa neće!
Vatrice mila, prizivam je, kaži,šta ti se hoće,
i za koliko svoj bi plamičak pružila
da umije biće moje, i obasja utrobu
mrakom osvojenu.
Za koliko sunčevih dukata
ugrejala bi nesreću do tačke njenog ključanja,
da samo sreća, samo sreća, i topla duša
jesen tmurnu dočekaju u sigurnosti
kaputa tvoga.

O, samo vatricom ,platiti možeš, drugom,
moj plamičak,
samo bićem svojim koje gori,
dozvati toplotu i moj sjaj! –
uzvraća odnekud iz dubina, ili visina,
il beskraja vasione, plamičak,
glasnik vatre, majke života svekolikog!

P U T

U kočijama, nebesima, u zlatnom tvome rogu,
Sa prozorima sitnim poput zrna riže,
Što resko svjetlo, što bičeve svjetlosne samo propuštaju,
Brilijanti i safiri svemira i repatica,
Opiljci dijamantskih galaksija
I rubini krvi univerzuma, hladno šibaju
Lice moje, i razum!

Ne mogu dokučiti kamo idem,
Ni kuda me vode, niti tko su oni.
Sluteći nemilog cilja prisutnost
Nastojim upiti u biće svoje ovaj sjaj i
Veličanstvenost, neponovljivog i dosad neviđenog,
Sluteći da cilj puta sadržavaće neminovno,
Kaznu jednako snažnu, no pravednu,
Po veličini viđenog i samo meni pokazanog!

U SAN RONEĆI

Uprežem saone, mrak razgoneći
sa drvenih prečkica gdje se,
hvata sjaj sa duša starih.
Oko nogu mi se izmaglica diže,
od daha nepoznatih, što su,
prežući iste ove snove,
svjetlost dozivali!

San me hvata.
Ispuštam uzdu dana i skupim se.
Otpuštam misli ko umornu poslugu
s oteklim rukama.
U toplu tonem bezbrižnost,
neodgovornost i samodovoljnost,
srećna što drugima ne dugujem ništa!

Ko ronilac opremu, privlačim jastuk
od ljekovitih trava, potom,
laktove u meke slabine sanja
unutarnjih gnijezdim,
kačeći kopče njihove,
na mjesto, za to ostavljeno!

Tragovi vlage,kao od tek opranih stopala,
posred života. Staza puna linija besmislenih –
- igrala se djeca! A mi život protraćismo,
smisao im odgonetajući!

L E T

Cijelo jutro učim da letim,
Pomno se pripremam za prvi čas.

Sa prozora kokoši, kako uskakuju gledam,
I podsmijevam se
Naporu, neznanju, i uzaludnosti
Njihova truda.

S balkona posmatram i brižljivo bilježim
Pokrete krila i broj zamaha, golubova,
Koji odveć nisko lete.

Sa krova udivljen laste lakokrile
hvatam u miru i bespokretu krila,
gavranove crne i kopce, kako
lako lete, bez napora, truda.

Sa stabla piljim i ništa ne vidim,
Osim povremenog zamaha krilima,
Moćnoga orla, ponosnog sokola,
Gdje prkosno mašu, tiho pjevajući,
I osmijeh mi šalju, prezriv,nepodnošljiv.

Sa litice, sada, skačem, pa šta bude.
Jednom, svakako isprobati moram
Štivo naučeno. Prikupljenu građu.
I da li ću cilj pronaći u letu!

STRIJELA

U žamoru sparnom, i tijelima vrućim,
ka nečijem voćnjaku, il nečijoj kući,
U kom pravcu ode, strijela odapeta,
i gdje će se ustaviti, na kom kraju svijeta.

Kroz prozor, kroz zavjese, i činije zlatne,
kroz čije će oko, čelo, žile vratne,
u čija pleća, čiji korak splesti,
ko će posrnuti, ili naglo sjesti,
u noći skupljoj najdužega vijeka,
hoće li pogodjeni ikad naći lijeka.

Pod oštricom strijele, letećega mača,
čiji bruj se čuje ko pjesma kosača,
čija će se majka probuditi ledna,
dok na nebu zasijaće nova zvijezda, jedna.

UTJEHA

Hrlim za svjetlom,
Trčim, posrćem, al zraku,
Al kuglu svjetlosnu ne ispuštam iz vida,
Mada znam, kad dosegnem do tih visina,
Kad nepodnošljivu blizinu
I vreo osjetim joj dah,
Zajedno ćemo rasprsnuti se,
U tisuće i milione,
U nebrojeno mnogo svijetlih
Traka i tačaka!
No, hrlim i dalje, uporno,
Drugog ne nalazeći smisla, ni utjehe!

DA SAM OSTALA U SARAJEVU

Da sam ostala u Sarajevu,
Kakve bi bile moje promocije knjiga,
I da li bi ih uopšte bilo.
Ko bi govorio o beskrajnim praznim ormarima
i dosadi srednjega doba.
Bi li *užas* potopio moje oči, slijepe od tada
za bilo šta osim *smrti*!
Da li bi *profesor* nadmeno kružio zamamnim riječima
Oko posjetilaca književnog programa,
Kao vuk, omamljujući jagnjad,
Ili bi moja *prijateljica*, sa prezrivim osmijehom,
Prepišavala pogledom, omalovažavajući sve one
koji su došli da to čuju.

Gdje bi bila moja duša, ko bi mi bio izdavač,
I da li bi mi trebao nakon uličnih arabeski
Od krvi i mesa.
Ruke da li bih ikada više oko knjige savila,
da sam ostala u Sarajevu?!

Brat moj, kolateralna šteta ratnih zbivanja,
da li bi bio živ još, a sestra, da li bi svoju porodicu imala,
da sam ja ostala u Sarajevu!?

Gorčina pitanja, gorčina izbora prinudnog,
Roji nova pitanja i pitanja – ko bih bila ja sada,
Da sam ostala u Sarajevu,
Ko bi bili, i kakvi bi bili moji bližnji,
I svijet kakav bi bio uopšte,oko mene, da sam ostala.

Ili me možda ni bilo ne bi, a sve bi bilo isto,
Ili barem ne bi bilo ovog teškog lanca
Od uzaludnih pitanja,
da sam ostala u Sarajevu.

Ali, nisam! Vodila me trogodišnja rukica,
bezuslovno tražeći da živi,
i ja sam taj nalog života,
od svih ostalih jači, ispunila!

Al šta bi bilo *da sam ostala u Sarajevu,*
i dalje se pitam!

BELEŠKA O AUTORU

Emsura Hamzic – (1958) profesor književnosti i književnica, do sada je objavila devet knjiga, od čega četiri knjige pjesama,i to 1988.god u sarajevskoj "Svjetlosti" knjigu "Ugljevlje", 1999.godine u novosadskim "Svetovima" "Tajna vrata", u beogradskoj "Prosveti" 2002.godine "Boja straha", te 2008.god. u "Orfeusu" iz Novog Sada, knjigu pjesama "Semiramidin vrt",za koju je dobila nagradu Brankovog kola "Pečat varoši sremskokarlovačke", i Međunarodnu nagradu za kreativno ukrštanje kultura.

Objavila je 1995.god. i knjigu pjesama i priča za djecu "Kuća za dugu"u izdanju "Slova" iz Vrbasa, i tri knjige kratkih priča: "Jerihonska ruža"1989.godine ,"Svjetlost",Sarajevo,(najuži izbor za Andrićevu nagradu za 1990.god.), a 2005.godine "Narodna knjiga" iz Beograda objavila je knjigu priča "Večeri na Nilu".Ova knjiga se našla u više najužih izbora za prestižne nagrade kakve su "Žensko pero" Politike Bazar, Nagrada Društva književnika Vojvodine za najbolju knjigu, Nagrada "Karolj Sirmai" za najbolju knjigu priča…"Dnevnik" iz Novog Sada objavio je knjigu priča "Smaragdni grad", 2011.godine.

Roman "Jabana", objavljen je u dva izdanja. Jedno je objavio bosansko-njemački izdavač "Bosanska riječ" iz Tuzle i Vupertala, a drugo "Narodna knjiga" iz Beograda, 2007.godine.

I ova knjiga se našla u najužem izboru za Žensko pero, Politike Bazar, te u najužem izboru za nagradu "Meša Selimović" koja se dodjeljuje u Tuzli,za roman napisan na prostorima BiH, Crne Gore, Hrvatske i Srbije, te u užem izboru za Ninovu nagradu.

Pjesme i priče su joj nagrađivane, te uvrštene u više značajnih antologija.

Prevođena je na više jezika.

Član je Društva književnika Vojvodine, Udruženja književnika Srbije, Srpskog književnog društva i Društva pisaca BiH.

Živi u Novom Sadu i Sarajevu.

SADRŽAJ:

Žena peva posle rata.....V

UGLJEVLJE

Pjesan želja moćnom skazana gospom.....
Bilje, uzaman.....
Ako sumnjaš.....
Pomuti se sve.....
U krivo vrijeme.....
Pretpotopska.....
Čemerna.....
Svakodnevna.....
Tkanje pokrova.....
Lazar.....
Potop.....
Neminovnost.....
Nemoć.....
Biskanje.....
Priča s onu stranu brave.....
Snohvatica.....
Usud .....
Suvišnik .....
Ugljevlje .....
Pred obred .....
Noćna bajka .....
Pjesma .....
Molitva .....
Sunce pod košuljom .....
Trava,uzaman .....
Prah si .....
U gradu I.....
U gradu V.....
U gradu VI.....

BOJA STRAHA

Pogledaj, sinak.....
Prepast.....
Boja straha .....
Šta ja naše .....
Umnožavanje .....
Izagnali su me .....
Ja dom svoj tražim .....
Ništa suvišno nema .....
Svitak.....
Mozaik .....
Suvišno pokajanje .....
Bajalica .....
Sećanje ratnika .....
Pozlata .....
Al kasno biće .....
Jer nečeg ima u nadi.....

TAJNA VRATA

Tišina.....
Beli anđeo.....
Stanje.....
Zavaravanje.....
Lavirint.....
Luk.....
Jesen.....
Justina.....
Kasandra.....
Jeronim.....
Tomas.....
Varljivo sunce.....
Andrej Rubljov.....
Granit.....
Ivan.....
Aleksandar.....
Let iznad kukavičijeg gnezda.....
Izmaglica.....
Smrt u Veneciji.....

Usud.....
Basma.....
Posle boja.....
Nada.....

SEMIRAMIDIN VRT

Obraćanje I.....
Obraćanje II.....
Obraćanje III.....
Sarajevo, Sarajevo.....
Ne bacaj kapu uvis .....
Riječi .....
U hodnicima mračnim.....
Ide dragi moj .....
Milosti u svemu .....
Karmina .....
Veje snijeg .....
Sihir / Čarolija.....
Ljeto .....
Duša .....
Semiramidin vrt.....
Gram .....
Samo da svane .....
Serafim .....
Sami smo, Bože.....
Štit i strijela.....

VATRICA

Smijeh tvoj.....
Kirka,čarobnica.....
Ruža.....
Oh, ružo.....
U dan vreo.....
Kedar.....
Slutnja.....
A duša puna žalosti.....
Vatrica.....
Put.....

U san roneći.....
Let.....
Strijela.....
Utjeha.....
Da sam ostala u Sarajevu.....

BELEŠKA O AUTORU.....

BIBLIOGRAFIJA.....

FOTOGRAFIJA ZA KORICE KNJIGE

EMSURA HAMZIĆ